

Ehdotus sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan
talousarvioehdotuksen rakenteen ja selvitysosien
sisällön uudistamiseksi

KUVAILEHTI

Julkaisija Sosiaali- ja terveysministeriö	Julkaisun päivämäärä 28.2.2006		
Tekijät Puheenjohtaja Hannu Mäkinen (Ohjausryhmä) Puheenjohtaja Raimo Ikonen (Projektiryhmä) Sihteerit Tommi Nieppola, Arto Salmela (Ohjausryhmä) Sihteerit Tiina Palotie-Heino, Arto Salmela (Projektiryhmä)	Julkaisun laji		
	Toimeksiantaja Sosiaali- ja terveysministeriö		
	Toimielimen asettamispäivä 24.1.2005 (STM004:00/2005)		
Julkaisun nimi Ehdotus sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan talousarvioehdotuksen rakenteen ja selvitysosien sisällön uudistamiseksi			
Tiivistelmä Vuoden 2005 alkupuolella asetettiin ohjaus- ja projektiryhmä valmistelemaan talousarvioehdotuksen rakenteen ja selvitysosien uudistamista. Tavoitteena oli muun muassa ehdottaa hallinnonalan talousarviopääloukalle tarkoituksenmukainen rakenne, uudistaa lukujen ja momenttien selvitysosia sekä tehdä perusteluosien vaatimat tarkistukset. Ohjausryhmä on linjannut uudistuksen pääperiaatteet ja projektiryhmä on valmistellut rakenne-ehdotuksen sekä malliluvut ja -momentit. Sosiaali- ja terveysministeriön pääloukan rakennetta ehdotetaan uudistettavan sekä pääloukan lukujen lukumäärän että niiden perusteluiden osalta. Työryhmä esittää pääloukan lukujen määrän vähentämistä kahteentoista nykyisen 28 sijaan. Myös pääloukkaperusteluihin sekä luku- ja momenttiperusteluihin esitetään uudistuksia.			
Avainsanat: (asiasanat) Talousarvioesitys, pääloukkaperustelut, lukuperustelut, momenttiperustelut			
Muut tiedot www.stm.fi			
Sarjan nimi ja numero Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2006:15		ISSN 1236-2115	ISBN 952-00-2000-4 (nid.) 952-00-2001-2 (PDF)
Kokonaissivumäärä 56	Kieli Suomi	Hinta 14,04	Luottamuksellisuus Julkinen
Jakaja Helsingin Yliopistopaino PL 4 (Vuorikatu 3 A) 00014 HELSINGIN YLIOPISTO Fax (09) 7010 2374, puh. (09) 7010 2363 books@yliopistopaino.fi www.yliopistopaino.fi/kirjamyynti		Kustantaja Sosiaali- ja terveysministeriö	

PRESENTATIONSBLAD

Utgivare Social- och hälsovårdsministeriet		Utgivningsdatum 28.2.2006	
Författare Ordförande Hannu Mäkinen (styrgruppen) Ordförande Raimo Ikonen (projektgruppen) Sekreterare Tommi Nieppola, Arto Salmela (styrgruppen) Sekreterare Tiina Palotie-Heino, Arto Salmela (projektgruppen)		Typ av publikation Rapport	
		Uppdragsgivare Social- och hälsovårdsministeriet	
		Datum för tillsättandet av organet 24.1.2005 (STM004:00/2005)	
Publikation Förslag till reform av strukturen och förklaringsdelarna i budgetförslaget för social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde (Ehdotus sosiaali- ja terveystieteiden hallinnon talousarvioehdotuksen rakenteen ja selvityksien sisällön uudistamiseksi)			
Referat I början av 2005 tillsattes en styrgrupp och en projektgrupp för att bereda en reform av budgetförslagens struktur och förklaringsdelar. Målet var bl.a. att lägga fram ett förslag till en ändamålsenlig struktur för huvudtiteln för förvaltningsområdet, att revidera förklaringsdelarna för kapitlen och momenten samt att göra de justeringar som motiveringsdelarna kräver. Styrgruppen har formulerat huvudprinciperna för reformen, och projektgruppen har berett ett förslag till budgetens struktur samt utarbetat modellkapitel och modellmoment. Det föreslås att strukturen för social- och hälsovårdsministeriets huvudtitel revideras i fråga om både antalet kapitel under huvudtiteln och motiveringen till dem. Arbetsgruppen föreslår att antalet kapitel under huvudtiteln skall minskas från 28 till 12. Ändringar föreslås även i kapitel- och momentmotiveringen.			
Nyckelord Budgetproposition, kapitel motivering, moment motivering, motivering till huvudtiteln			
Övriga uppgifter			
Seriens namn och nummer Social- och hälsovårdsministeriets rapporter 2006:15		ISSN 1236-2115	ISBN 952-00-2000-4 (inh.) 952-00-2002-2 (PDF)
Sidoantal 56	Språk Finska	Pris 14,04 €	Sekretessgrad Offentlig
Distribution och försäljning: Helsingfors Universitetsförlag, PB 4 (Berggatan 3 A) FI-00014 HELSINGFORS UNIVERSITET Fax (09) 7010 2374, Tfn (09) 7010 2363 books@yliopistopaino.fi www.yliopistopaino.fi/kirjamyynti		Förlag Social- och hälsovårdsministeriet	

DOCUMENTATION PAGE

Publisher Ministry of Social Affairs and Health, Finland		Date 28 February 2006	
Authors Chairman Hannu Mäkinen (Steering Group) Chairman Raimo Ikonen (Project Group) Secretaries Tommi Nieppola, Arto Salmela (Steering Group) Secretaries Tiina Palotie-Heino, Arto Salmela (Pro-		Type of publication Report	
		Commissioned by Ministry of Social Affairs and Health	
		Date of appointing the organ 24 January 2005 (STM004:00/2005)	
Title of publication Proposal for reforming the structure and the explanation and context parts of the draft budget for the administrative sector of the Ministry of Social Affairs and Health			
Summary The Steering and Project Groups were appointed at the beginning of 2005 to prepare a reform of the structure and the explanation and context parts of the draft budget. The objective was, among other things, to draft a proposal for an appropriate structure of the main title for the administrative sector, to revise the explanation and context parts of the classes and items as well as to make the necessary amendments to the statement parts. The Steering Group has outlined the main principles for the reform and the Project Group has drafted the proposal for the structure and the model classes and items. The structure of the main title of the Ministry of Social Affairs and Health is proposed to be revised in regard to both the number of the classes under the main title and the statements for them. The working group proposes reducing the number of the classes under the main title to 12, instead of the present 28. Amendments are also proposed to the statement for the main title, as well as to the class- and item-specific statements.			
Key words Budget proposal, class-specific statement, item-specific statement, statement for the main title			
Other data Internet: www.stm.fi			
Title and number of series Reports of the Ministry of Social Affairs and Health 2006:15		ISSN 1236-2115	ISBN 952-00-2000-4 (print) 952-00-2001-2 (PDF)
Number of pages 56	Language Finnish	Price €14,04	Publicity Public
Distributor/Orders Helsinki University Press, sale of books and customer service, Vuorikatu 3 A 2nd floor, Helsinki Fax +358-9-7010 2374, tel. +358-9-7010 2363 books@yliopistopaino.fi www.yliopistopaino.fi/kirjamyynti		Financier Ministry of Social Affairs and Health	

Sosiaali- ja terveysministeriön talousarvioehdotuksen rakenteen ja selvitysosien uudistusehdotus

Tausta ja tavoitteet

Valtiovarainministeriön johdolla on valmisteltu vuodesta 2003 alkaen uusimuotoista tili- ja tulosvastuuta ja siihen liittyviä menettelyjä koskien tulosoehdotusta, toiminta- ja taloussuunnitelmaa, talousarvion rakennetta ja kertomusjärjestelmää. Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 24.1.2005 ohjaus- ja projektiryhmän valmistelemaan sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan talousarvioehdotuksen rakenteen ja selvitysosien uudistamista. Sosiaali- ja terveysministeriö on ollut toisena pilottina uusimuotoisen talousarviorakenteen kehittämisessä.

Uudistustyön tavoitteena oli ehdottaa:

- hallinnonalan talousarviopäällykölle tarkoituksenmukainen rakenne,
- lukujen ja momenttien selvitysosien uudistaminen muun muassa ehdotusten taustojen ja järjestelmien rakenteen kuvauksen osalta,
- perusteluosien vaatimat tarkistukset,
- poliittisen ohjauksen ja seurannan kannalta tarkoituksenmukaisen tulostavoitteiston asettamisen periaatteet ottaen huomioon mm. tulosoehdotus- ja tilivelvollisuus uudistuksen lähtökohdat,
- muiltakin osin toimintapolitiikan linjauksia kuvaavat, talousarviossa tehtäviin ratkaisuihin kytkeytyvät selostukset selvitysoosiin sekä
- muut mahdolliset tarvittavat uudistukset ja muutokset

Valmistelutyössä tuli toimeksiannon mukaan ottaa huomioon talousarvioehdotuksen johdonmukainen kytkentä hallinnonalan muuhun suunnitteluun ja johtamiseen sekä näihin liittyviin prosesseihin. Lisäksi tuli ottaa huomioon talousarvioesityksen perusteluiden merkitys valtion talousarviosta annetun lain 17 ja 18 §:ssä säädetyn tilinpäätöskertomuksen ja siihen otettavan ministeriön toimialan tuloksellisuuden kuvaksen laadinnalle.

Uudistustyön etenemistä ohjasi ja valvoi ohjausryhmä varmistaen samalla työn riittävän yhdenmukaisuuden muiden hallinnonalojen vastaavien uudistusten kanssa. Ohjausryhmän kokoonpano oli seuraava: puheenjohtajana oli Hannu Mäkinen, apulaisbudjettipäällikkö, VM. Jäsenet olivat: Raimo Ikonen, apulaisosastopäällikkö, STM, Olli Kerola, apulaisosastopäällikkö, STM, Raija Koskinen, budjettineuvos, VM, Carin Lindqvist-Virtanen, neuvotteleva virkamies, STM, Tapani Melkas, johtaja, STM, Arto Mynttinen, laskentapäällikkö, STM, Tuomas Pöysti, valtioneuvoston controller, VM, Elina Selinheimo, budjettineuvos, VM, Helena Tarkka, budjettineuvos, VM. Sihteereinä olivat Tommi Nieppola, hallitussihteeri, VM ja Arto Salmela, finanssisihteeri, STM. Neuvottelevavirkamies Minna Liuttu on ollut ohjausryhmän jäsenenä 1.2.2006 lähtien Carin Lindqvist-Virtasen tilalla. Finanssisihteeri Ritva Cantell on osallistunut Olli Kerolan sijaisena ohjausryhmän työskentelyyn.

Uudistamishdotukset valmisteli projektiryhmä, jonka kokoonpano oli seuraava: puheenjohtaja Raimo Ikonen, apulaisosastopäällikkö, STM. Jäseninä olivat: Ritva Cantell, finanssisihteeri, STM, Tuula Karhu, finanssisihteeri, STM, Raija Koskinen, budjettineuvos, VM, Arto Mynttinen, laskentapäällikkö, STM, Heikki Palm, neuvotteleva virkamies, STM, Matti Pulkkinen, neuvotteleva virkamies, STM, Taimi Saloheimo, finanssisihteeri, STM, Timo A. Tanninen, projektipäällikkö, STM, Pertti Tuhkanen, budjettineuvos, VM, Soili Vasikainen, valtioneu-

voston apulaiscontroller, VM. Sihteereinä olivat: Tiina Palotie-Heino, finanssisihteeri, STM ja Arto Salmela, finanssisihteeri, STM.

Uudistustyön valmistuttua sosiaali- ja terveysministeriön talousarvioehdotuksen rakenteen ja selvitysosien uudistusehdotus luovutetaan sosiaali- ja terveysministerille.

Helsingissä 24 päivänä maaliskuuta 2006

Hannu Mäkinen

Raimo Ikonen

Olli Kerola

Raija Koskinen

Minna Liuttu

Tapani Melkas

Arto Mynttinen

Tuomas Pöysti

Elina Selinheimo

Helena Tarkka

Ritva Cantell

Tuula Karhu

Heikki Palm

Matti Pulkkinen

Taimi Saloheimo

Timo A. Tanninen

Pertti Tuhkanen

Soili Vasikainen

Tommi Nieppola

Arto Salmela

Tiina Palotie-Heino

Sisällysluettelo

1 TALOUSARVIOESITYKSEN PERUSTELUIDEN UUDISTUKSEN PERIAATTEET	13
1.1 Keskeiset tavoitteet	13
1.2 Muiden asiakirjojen hyödyntäminen	13
1.3 Yleisperustelut	14
1.4 Pääluokan rakenne	14
1.5 Pääluokkaperustelut	15
1.6 Lukuperustelut	16
1.7 Momenttiperustelut	17
1.8 Yleisiä näkökohtia selvitysosista	17
1.8.1 Tavoitteiden esittäminen	17
1.8.2 Perusteluiden ja määrärahaehdotusten yhteys	18
1.8.3 Kustannustiedot	19
1.8.4 Taulukot, kuviot ja viittaukset	19
1.9 Talousarvioehdotusten liitemuistiot	19
1.10 Eri päätösasiakirjojen keskinäisiin suhteisiin liittyviä linjauksia	20
1.10.1 Talousarvioesitys	20
1.10.2 Tilinpäätöskertomus	21
1.10.3 Hallituksen toimenpidekertomus	21
1.10.4 Valtiontalouden kehyspäätös	22
1.10.5 Hallituksen strategia-asiakirja (HSA)	22
1.10.6 Sektorisuunnitelmat (valtioneuvoston käsittelemät)	22
1.10.7 Toiminta- ja taloussuunnitelma	22
1.10.8 Tulostavoiteasiakirja (nk. tulossopimus)	23
1.10.9 Ministeriön sekä viraston ja laitoksen tilinpäätös ja toimintakertomus	23
1.10.10 Ministeriön tilinpäätös- ja toimintakertomuskannanotto	24
2 SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALAN TALOUSARVIOESITYKSEN RAKENNE JA SELVITYSOSIEN SISÄLTÖ	24
2.1 Uudistamisen lähtökohdat	24
2.2 Rakenne	24
2.3 Pääluokkaperustelut	25
2.4 Lukuperustelut	25
2.4 Momenttiperustelut ja liitemuistiot	25
Liite 1: Budjetin rakenne	27
Liite 2: Pääluokka 33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	30
Liite 3: 33.10. Perhekustannusten tasaus	36
Liite 4: 33.40. Eläkkeet	37
Liite 5: 33.60. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto	39
Liite 6: 33.10.51. Äitiysavustus ja valtion tuki kansainväliseen	44
lapseksiottamiseen	44
Liite 7: 33.10.52. Lapsilisät	45
Liite 8: 33.10.53. Eräät valtion korvattavat perhe-etuudet	46
Liite 9: 33.60.30. Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon	47
käyttökustannuksiin	47

<i>Liite 10: Liite 33.10.50. Äitiysavustus ja valtion tuki kansainväliseen.....</i>	<i>50</i>
<i>lapseksiottamiseen.....</i>	<i>50</i>
<i>Liite 11: Liite 33.10.51. Lapsilisät.....</i>	<i>52</i>
<i>Liite 12: Liite 33.10.53. Eräät valtion korvattavat perhe-etuudet.....</i>	<i>53</i>

1 TALOUSARVIOESITYKSEN PERUSTELUIDEN UUDISTUKSEN PERIAATTEET

1.1 Keskeiset tavoitteet

Talousarvioesitys (jatkossa TAE) on ennen muuta ehdotus valtion varojen kohdentamiseksi eri käyttötarkoituksiin. Talousarvio (jatkossa TA) on osa kansanvallan ja parlamentaarisen päätöksenteon ydinsisältöä. TAE:n perusteluiden tulee palvella näitä perimmäisiä tarkoituksia.

Perusteluiden tulee tarjota hyvä pohja päätöksenteolle. Niiden tulee sisältää oikeat ja riittävät tiedot valtion varojen käyttöä koskevien ratkaisujen tueksi. Perusteluihin tulee sisällyttää tiiviisti vain TA:ssa tapahtuvan päätöksenteon kannalta merkityksellistä aineistoa ja siten esitettynä, että sitä voidaan aidosti hyödyntää päätöksenteossa. Perustelujen tulee antaa oikea ja riittävä kuva valtion varojen käytön kohteista ja käytölle asetettavista tavoitteista.

TAE:n perusteluiden uudistuksessa pyritään parantamaan päätöksentekijöiden eli eduskunnan ja hallituksen edellytyksiä tehdä ratkaisuja.

Tämän tavoitteen edesauttamiseksi

- TAE:n havainnollisuutta ja johdonmukaisuutta lisätään
- TAE:ssä käytetään selkeää yleiskieltä eikä vaikeasti ymmärrettävää suunnittelukieltä
- TAE:n tekstejä lyhennetään ja karsitaan sekä ilmaisutapoja tiivistetään ja täsmennetään
- TAE:ssä esitetään olennaisimmat taustatiedot ja perustelut ehdotukselle
- TAE:stä poistetaan sisällyksettömät tai talousarviopäätökseen liittymättömät tekstit. TAE:ssä ei saa olla tekstejä, joilla ei ole yhteyttä päätösosassa tehtäviin ehdotuksiin ja
- TAE:n pääluokka-, luku- ja momenttiperusteluiden keskinäinen suhde järjestetään siten, että asioiden esittäminen etenee perustelutasolta toiselle keskeisistä, yleisistä näkökulmista johdonmukaisella tavalla yksityiskohtaisempiin tarkasteluihin ja samojen asioiden toistamista vältetään.

1.2 Muiden asiakirjojen hyödyntäminen

Valtiolla on useita muita virallisia, säännöllisesti käsiteltäviä ja hyväksyttäviä asiakirjoja kuin talousarvio (tai TAE). Tällaisia ovat mm. valtion tilinpäätöskertomus, hallituksen toimenpidekertomus, hallituksen strategia-asiakirja ja toiminta- ja taloussuunnitelmat. Eräs perustelujen uudistuksen tavoite on hyödyntää asioiden esittämisessä nykyistä selvästi enemmän muita asiakirjoja. TAE on asteittain kasvanut sivumäärältään. Siksi-kin on toivottavaa, että asiaselostuksia voitaisiin rohkeasti siirtää TAE:sta muihin asiakirjoihin.

TAE:n perusteluista tulisi joko kokonaan poistaa tai siirtää soveltuvaan muuhun asiakirjaan sellaiset jaksot, jotka eivät nyt linjattavien periaatteiden mukaan kuulu TAE:een. Muista asiakirjoista on joitakin keskeisiä selostettu myöhemmin erillisessä jaksossa, joka antaa tukea myös soveltuvan esittämysyhteyden valinnalle.

1.3 Yleisperustelut

Yleisperusteluissa esitetään yhteenveto TAE:stä. Siten yleisperusteluissa ei tulisi olla sellaisia kannanottoja, jotka eivät sisälly yksityiskohtaisiin perusteluihin eli lähinnä menopuolen pääluokkiin. Yleisperusteluissa pyritään ennen kaikkea antamaan tiivis kuvaus TAE:n sisältämisestä uusista ehdotuksista. Tämä tavoite on varsinkin hallinnonaloittaisilla jaksoilla. Lisäksi yleisperusteluista on saatava hyvä yleiskäsitys TAE:n kokonaisuudesta, kuten meno- ja tulokehityksestä. Yleisperusteluissa selostetaan myös eräitä asiakokonaisuuksia (esim. politiikkaohjelmat, t&k-politiikka, alueiden kehittäminen ja rakennepolitiikka jne.) TAE:ssä tehtävien ehdotusten näkökulmasta.

Poikkeuksena pääsäännöstä yleisperusteluissa voi kuntataloutta koskevissa asioissa (mm. peruspalvelubudjettitarkastelu) olla sellaisia politiikkalinjauksia ja ehdotusten perusteluita, joita ei erikseen esitetä pääluokkien perusteluissa. Kysymys on merkittävästä poikkihallinnollisesta kokonaisuudesta, joka on perusteltua esittää kootusti pääluokkia yleisemmällä tasolla.

1.4 Pääluokan rakenne

Talousarvioesityksessä kunkin pääluokan luku- ja momenttirakenne tulee muodostaa toimintojen johtamista palvelevaksi johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi siten, että samaan lukuun kerätään samaan aihekokonaisuuteen liittyviä asioita.

Lukurakenteen tulisi mahdollisimman hyvin palvella eduskunnan ja hallituksen valtiontaloudellista päätöksentekoa siten, että johtamisen kannalta samaan toiminnalliseen tai taloudelliseen kokonaisuuteen kuuluva rahoitus käsitellään yhdessä luvussa. Luvun momenteista tulisi olla mahdollista kirjoittaa yhtenäiset lukuperustelut. Lukurakenteen tulisi tukea selkeiden ja mielekkäiden tulostavoitteiden asettamista sekä tavoitteiden toteutumisen seuranta. Lukujako voi perustua esimerkiksi lakisääteisiin toiminnallisiin kokonaisuuksiin tai palvelu- tai rahoitusjärjestelmäkokonaisuuksiin. Näiden yleisten kriteerien pohjalta lukujen muodostamisen yksityiskohtaiset perusteet voivat jonkin verran vaihdella eri pääluokissa.

Virastojen ja laitosten toimintamomentit voidaan myös ryhmitellä lukuihin virastojen toiminnan pääasiallisen tarkoituksen perusteella, jolloin momentit on ryhmitelty hallintovirastoihin, sääntely- ja valvontavirastoihin sekä tutkimukseen ja kehittämiseen. Mahdollista on myös muodostaa ministeriön valmistelu- ja ohjausvastuulla olevia yhteiskuntapolitiikan eri lohkoja seuraava lukujako, jossa kunkin politiikkalohkon toteuttamiseen liittyvät määrärahat kootaan samaan lukuun. Tällaisessa lukurakenteessa ei tarvitse välttämättä eikä usein ole tarkoituksenmukaista käyttää pohjana valtioneuvoston ohjesäännössä käytettyä politiikkalohkoryhmittelyä.

Lukurakennetta muotoiltaessa tulee tavoitteena pitää sitä, että lukujen määrä pysyy alle kymmenessä. Myöskään momenttien määrä ei saisi samassa luvussa ylittää kymmentä. Lukujen keskinäinen järjestys on syytä muodostaa lukujen sisältöjen kannalta loogiseksi. Tässäkin asiassa on irtauduttava vanhasta pohjasta ja haettava uusi perustelluin ratkaisu.

Luvut numeroidaan 01, 10, 20, 30, 40, ... ,90. Lisälukuja voidaan käyttää tarvittaessa ja ne tulisi numeroida 11, 21, 31, ... ,91.

Luku 01 aloitetaan ministeriön toimintamenomomentilla 21. Arvonlisäveromäärärahat siirretään momenteille 29.

Lukujen ja momenttien nimien tulee olla niin lyhyitä kuin on mahdollista niiden sisällöllistä kuvaavuutta menettämättä.

Samalle momentille otetaan samanlaisia menolajeja tai toimintoja koskevia määrärahoja.

Varsinkin pienehköjä samantyyppisiä momenteja on syytä pyrkiä yhdistämään. Mitoitukseltaan harkinnanvaraisia menoja ei kuitenkaan pidä budjetoida samalle arviomäärärahamomentille, jolle on budjetoitu perusteiltaan sidottuja menoja. Nykyiset tällaiset momentit tulee purkaa, jos se on mahdollista. Jos tämä ei jostakin perustellusta syystä olisi mahdollista, on harkinnanvaraiset menot kuitenkin ehdottomasti esitettävä arviomäärärahamomentilla enintään-erinä. Tämä johtuu siitä, että kannanotto harkinnanvaraisten menojen mitoitukseen kuuluu eduskunnalle eikä sitä voida jättää toimeenpanovallan harkintaan.

1.5 Pääluokkaperustelut

Pääluokkaperusteluissa voi olla päätösosa, jossa voi olla yksittäisiä päätöksiä kuten valtuuksia tai koko pääluokkaa koskevia ratkaisuja esim. määrärahojen käytöstä siltä osin kuin niitä ei ole voitu sisällyttää talousarvioesityksen yksityiskohtaisten perusteluiden yleiseen osaan tai luku- tai momenttiperusteluiden päätösosaan.

Pääluokkaperusteluissa on selvitysosa, jossa keskitytään yhteiskuntapolitiikan tärkeimpiin tavoitteisiin ao. hallinnonalalla ja merkittävimpien uudistusten tavoitteiden kuvamiseen.

Talousarvioesityksen pääluokkaperusteluissa voidaan aluksi esitellä yleistä taustaa hallinnonalasta ja sen toiminnan keskeisestä sisällöstä. Tässä yhteydessä voidaan ottaa esiin olennaisimpia kehitystietoja. Samalla on myös syytä esittää lyhyt toimintaympäristön tärkeimpien muutossaasteiden ja riskien kuvaus. Kuvaukseen otetaan asioita, joilla on huomattavaa merkitystä yhteiskuntapoliittisten tavoitteiden asetannalle ministeriön toimialalla tai asetettujen tavoitteiden saavuttamiselle (yhteiskunnalliselle vaikuttavuudelle).

Pääluokkaperusteluissa voidaan kuvata keskeisistä julkisen talouden osa-alueista (opetus, sosiaaliturva, terveydenhoito jne.) lyhyesti myös olemassa olevan järjestelmän työnjaon ja rahoituksen jakaantumisen pääpiirteet.

Pääluokkaperusteluiden selvitysosaan otetaan toimialan tärkeimmät yhteiskuntapolitiikan tavoitteet (yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet ja niihin liittyvät tavoitteet kustannusvaikuttavuudelle), joille muodostavat pohjan hallituksen asettamat strategiset tavoitteet. Tavoitteiden tulisi olla johtamisen ja seurannan kannalta toimivia. Suositeltavaa on pyrkiä siihen, että tavoitteita olisi enintään muutama.

Pääsääntöisesti yhteiskunnalliselle vaikuttavuudelle asetettuja tavoitteita esitetään vain pääluokkaperusteluissa. Luku- ja momenttiperusteluissa esitetään näihin tavoitteisiin pääsemiseksi edellytettäviä tavoitteita toiminnalliselle tuloksellisuudelle.

Yhteiskuntapoliittisista tavoitteista esitetään muutama indikaattori tai arviointikriteeri. Indikaattorit valitaan siten, että ne kuvaavat politiikan tuloksia tai hallinnon toiminnan tuloksia. Julkisen palvelutarjonnan volyymitiedot eivät ole yhteiskunnallisen vaikuttavuuden indikaattoreita, mutta niistä voidaan esittää kokoavia tietoja pääluokkaperusteissa.

Yhteiskuntapoliittisia tavoitteita kuvaavat indikaattorit on usein perusteltu koota taulukkoon, jossa esitetään aikasarjana indikaattorin kehitys sekä tavoiteltu tai ennustettu kehitys. Indikaattoreista esitetään aikasarja, joka antaa oikean ja riittävän kuvan tavoitteen kehityksestä. Sarjassa esitetään kuitenkin aina sen talousarviovuotta edeltävän tai sitä edeltävän vuoden tiedot, jolta kyseiset tiedot ovat saatavilla. Tavoitteiden osalta esitetään lyhyesti myös, miten talousarvion yhteydessä tehtävillä päätöksillä ja valtion omalla sekä valtion rahoittamalla toiminnalla edistetään tavoitteiden saavuttamista. Tärkeää olisi esittää selkeästi tavoitteenasettelun ja talousarvion yhteydessä tapahtuvan rahoituspäätöksenteon välinen yhteys.

Pääluokkaperusteluiden selvitysosaa otetaan myös tiivistetyksi tiedot taloudellisesti ja yhteiskuntapoliittisesti merkittävimmistä lainsäädännöllisistä ja muista uudistuksista siltä osin, kuin niillä on selkeä liittymä talousarvioon ja talousarviosta rahoitettavaan toimintaan. Tällaisia ovat usein esim. laajoja yhteiskuntaryhmiä koskevat uudistukset. Uudistuksista esitetään lyhyesti niiden keskeisimmät tavoitteet ja perustelut sekä vaikutukset valtiontalouteen ja kuntatalouteen. Pääluokkaperustelut ovat runkona tilinpäätöskertomuksessa toimialan tuloksellisuuden kuvauksen valmistelulle.

Pääluokkaperusteluiden selvitysosassa esitetään myös hallinnonalan rakenteiden ja toimintatapojen kehittämistä koskevat strategiset tavoitteet sekä niihin liittyvät henkilöstövoimavaroja koskevat strategiset linjaukset.

Pääluokkaperusteluiden loppuun kootaan pääluokan kaikista momenteista (määrärahoista) taulukko, joka on osa selvitysosaa ja josta ilmenevät varainhoitovuoden (TAE), kuluvan vuoden (TA) ja menneen vuoden luvut (TP). Samoin menetellään tulopuolella osastojen perusteluissa. Lisäksi pääluokkaperusteluiden lopussa esitetään taulukko valtuusehdotuksista (TAE) valtuuksittain sekä tieto vastaavasta valtuusmäärästä kuluvana vuonna (TA).

1.6 Lukuperustelut

Lukuperusteluissa voi olla päätösosa, jossa voi olla yksittäisiä päätöksiä kuten valtuuksia tai koko lukua koskevia ratkaisuja esim. määrärahojen käytöstä siltä osin kuin niitä ei ole sisällytetty talousarvioesityksen yksityiskohtaisten perusteluiden yleiseen osaan tai momenttiperusteluiden päätösosaan.

Lukuperusteluiden selvitysosien tarkoituksena on antaa pääluokkaperusteluita yksityiskohtaisemmat ja konkreettisemmat tiedot asianomaisen taloudellisen ja toiminnallisen kokonaisuuden sisällöstä ja tavoitteista sekä rahoituksen mitoitukseen ja kohdentamiseen vaikuttavista seikoista. Lukuperusteluissa voidaan aluksi kuvata merkittävän lakisäätöjärjestelmän rakenne, toimintatapa sekä mahdollisesti toteuma- tai muita kehitystietoja. Lukuperusteluissa voidaan tarvittaessa esittää keskeisiä ongelmakohtia.

Lukuperusteluissa esitetään seuraavaksi ehdotettavat talousarvioon vaikuttavat merkityksellään huomattavat muutokset lainsäädäntöön tai muutoin toimintoihin sekä vastaa-

vat määräraha- tai muut vaikutukset talousarvioon. Samalla tulee selostaa syyt ehdotukseen ja odotetut vaikutukset. Lukuperusteluissa voidaan esittää toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteita, milloin niitä ei ole luontevinta sisällyttää momenttitasolle esim. siitä syystä, että kysymys on vain yhden momentin piirissä tapahtuvasta toiminnasta.

Pääluokka- ja lukuperusteluiden tulee muodostaa johdonmukainen kokonaisuus, jossa edetään yleisestä yksityiskohtaisempaan tietoon. Lukuperusteluissa voidaan viitata sisäisellä viittauksella pääluokkaperusteluihin varsinkin, kun pääluokka on pitkä.

1.7 Momenttiperustelut

Talousarvioesityksen momenttien päätösosassa on syytä numeroida määrärahan eri käyttötarkoitukset, jos niitä on useita.

Momenttien selvitysosassa voidaan tarvittaessa käyttää myös numerointia esim. päätösosaa mukaillen. Selvitysosan tekstien tulisi edetä asian kannalta mielekkään logiikan mukaisesti. Selvitysosassa voidaan esittää ensin mahdollinen kuvaus järjestelmästä ml. tarvittavat indikaattorit, ellei niitä ole esitetty jo lukuperusteluissa. Tämän jälkeen voisivat olla keskeisimmät vaikuttavuustavoitteet, joita saa olla enintään vain muutamia. Yleensä vaikuttavuustavoitteet ovat kuitenkin pääluokka- ja lukuperusteluissa, jolloin momenttiperusteluissa voidaan selostaa, millä keskeisimmillä toimenpiteillä tai tulostavoitteilla (toiminnalliset tulostavoitteet) vaikuttavuustavoitteisiin pyritään. Tässä yhteydessä voidaan esittää tärkeysjärjestyksessä ehdotettavat muutokset, mm. budjettilakiesitykset, ja muutenkin olennaisimmat ehdotukset perusteluineen. Lopuksi esitetään tekniset asiat, kuten määrärahasiirrot.

Perustelujen tulisi olla oikeassa suhteessa määrärahaehdotuksen määrään tai asian yleiseen merkitykseen. Jos asiakokonaisuus on yleiseltä merkitykseltään vähäinen, perustelut laaditaan suppeiksi. Perustelutekstien määrän tulee heijastaa asian taloudellista ja poliittista merkitystä sekä talousarviopäätöksenteon roolia asiassa. Jos on kysymys perusteiltaan täysin lakisääteisestä menosta eikä säädösmuutoksia ehdoteta, tarvetta kovin laajoihin perusteluihin ei välttämättä ole.

1.8 Yleisiä näkökohtia selvitysosista

Selvitysosissa esitetään päätöksentekoon tarvittavat olennaisimmat taustatiedot. Edellä on selostettu, miten pääluokkien, lukujen ja momenttien selvitysosat eroavat näkökulmaltaan ja sisällöltään toisistaan. Kaikilla on kuitenkin sama perustavoite, helpottaa päätösosissa ehdotettavien ratkaisujen tekemistä.

1.8.1 Tavoitteiden esittäminen

Jos TAE:ssä esitetään merkittävimpien virastojen/toimintojen toiminnallisia tulostavoitteita, ne tulee rajata muutamaa olennaisimpaan. Tulostavoitteiden tulee olla toiminnon johtamisen ja perusteltavuuden kannalta tarkoituksenmukaisia. Tulostavoitteissa on suositeltavaa esittää, miten viraston tai laitoksen toiminta tukee pääluokkaperusteluissa yhteiskunnalliselle vaikuttavuudelle asetettuja tavoitteita. Virastojen tulostavoitteita ei kokonaisuudessaan tarvitse esittää TAE:ssä, vaan niistä jopa valtaosa voidaan jättää esitettäväksi esim. tulostavoiteasiakirjoissa ja sektorisuunnitelmissa.

Kun seuraavan eli varainhoitovuoden havainnot esitetään, on eriytettävä toisistaan arviot ja asetettavat tavoitteet. Arviot tukevat päätöksentekijän harkintaa eikä niihin sinänsä liity toteuttamispyrkimyksiä.

Tavoitteet suuntaavat toimintaa, ja niitä vasten arvioidaan toiminnasta vastuullisten onnistumista. Tavoitteiden tulisi olla yksikäsitteisiä ja ymmärrettäviä sekä sellaisia, että niiden toteutuminen on todennettavissa. Tavoitteiden tulisi antaa hyvä pohja raportoinnille. Konkreettiset, lukumääräiset tavoitteet täyttävät useimmiten nämä ehdot. On kuitenkin varottava pelkistämästä tavoitteita niin pitkälle, että ne eivät enää kuvaakaan toiminnan todellista tarkoitusta. Onnistumista tavoitteiden toteuttamisessa seurataan valtion tilinpäätöskertomuksessa ja muissa kertomuksissa.

Usean hallinnonalan vastuulle kuuluvissa asiakokonaisuuksissa keskeisimmät yhteiskunnalliset tavoitteet asetetaan siinä pääluokassa, jossa merkittävimmät määrärahat ovat. Työllisyyspolitiikan tilannekuvaus ja tavoitteet esitetään työministeriön pääluokassa, vaikka muissakin pääluokissa on työllisyyttä edistäviä määrärahoja. Poikkihallinnollisissa asioissa on suotavaa viitata niihin muihin TAE:n osiin, joissa samaan asiakokonaisuuteen kuuluvia määrärahoja on. Myös saman pääluokan sisällä voidaan viitata samaa asiaa koskeviin muihin momentteihin. Olennaista on löytää sellainen esittämistapa, joka edistää ehdotuksen läpinäkyvyyttä ja havainnollisuutta.

Poikkihallinnollisissa asiakokonaisuuksissa on hallinnonalojen välinen yhteydenpito tarpeen, jotta tavoitteenasettelu on yhdenmukaista ja ratkaisut tukevat samansuuntaisia päämääriä. Tällöin myös perustelut voidaan yhteensovittaa ja mahdolliset päällekkäisyydet poistaa.

Kuntien valtionapujen ja tutkimus- ja kehitysrahojen yhteydessä on vaikeata osoittaa päävastuullista pääluokkaa, joten näissä asiakokonaisuuksissa kokonaiskuvaus esitetään yleisperusteluissa ja tiivistelmä muutoksista pääluokkaperusteluissa. Samaa periaatetta voidaan tarvittaessa soveltaa jonkin muunkin asian yhteydessä.

1.8.2 Perusteluiden ja määrärahaehdotusten yhteys

Selvitysosien kaikissa kohdissa tulee säilyttää ymmärrettävä yhteys päätösosissa oleviin ehdotuksiin, useimmiten valtuuksiin tai määrärahoihin. Selvitysosissa ei pidä selostaa asioita, joilta puuttuu kunnollinen, luonteva yhteys resursseihin. Jos yhteys ei itsestään ilmene, sitä on suositeltavaa tekstissä avata. Hyvä vaihtoehto on jättää pois sellaiset perustelut, joiden yhteys määrärahoihin on väkinäinen.

Talousarviossa noudatetaan vuotuisperiaatetta. Lähtökohtana on, että talousarviossa ei tehdä päätöksiä myöhempien vuosien määrärahoista, vaikkakin esim. valtuuspäätöksillä on heijastusvaikutuksia myöhemmille vuosille. Selvitysosissa ei tule ennakoida saati pyrkiä ratkaisemaan tulevien vuosien budjettipäätöksiä. Myöhemmille vuosille voidaan kuitenkin tarvittaessa esittää yleisiä suuntatavoitteita ehdotettavan toiminnan asettamiseksi tarkoitettuun yhteyteensä. Myöhemminä vuosina ratkaistaviksi jääviä määrärahoita tai valtuuskantoja ei tällöinkään kuitenkaan pidä selvitysosissa ennakoida. Sen sijaan selvitysosissa voidaan ja usein tuleekin esittää kehityskulkuja tosiasiatietoihin (esim. väestökehitys, lainsäädäntö jne.) perustuvien arvioiden pohjalta. Tämä palvelee päätöksentekijän harkintaa pyrittäessä suhteuttamaan ehdotettavaa määrärahaa laajempaan taustaansa.

1.8.3 Kustannustiedot

Julkisten palveluiden (kuten tutkintojen tai potilaspäivien) tuotantokustannusten kuvauksia ei sisällytetä TAE:een vaan esim. sektorisuunnitelmiin. Tuotantokustannusten kehityksestä raportoidaan olennaisimmat tiedot valtion tilinpäätöskertomuksessa siltä osin kuin kustannuskehityksellä on olennaista vaikutusta yhteiskuntapolitiikan tavoitteiden saavuttamisen ja toimenpiteiden kustannusvaikuttavuuden arvioinnin kannalta. Tämä työnjako johtuu mm. tällaisten tietojen suhteellisen raskaasta hallinnoitavuudesta, mikä ei sovellu nopeampaiseen budjettivalmisteluun.

1.8.4 Taulukot, kuviot ja viittaukset

Selvitysosissa voidaan käyttää taulukoita, joihin sisällytetään vain olennaisimpia indikaattoreita. On varottava lastaamasta taulukoihin vähämerkityksistä tai budjetoinnin kannalta epäolennaista tietoa. Taulukoissa käytettävät vuosiluvut kannattaa valita niin, että ne sisältävät riittävän ajallisen ulottuvuuden tapahtuneen kehityksen kuvaamiseksi. Yleensä on perusteltua esittää seuraavan eli varainhoitovuoden arvio- tai tavoiteluvut, kuluvan vuoden luvut ja/tai edellisen täyden vuoden luvut (esim. tilinpäätös tai tilasto). Lisäksi saattaa olla perusteltua esittää jonkin muutaman vuoden takaisen vuoden luvut. Taulukoissa olevissa lukusarjoissa käytetään yhtenäisyysistä nimellisarvoja eikä siis reaalikehitystä kuvaavia lukuja.

Graafisia kuvioita voidaan esittää vuoden 2008 TAE:stä lähtien. Kuviot eivät saisi teknisistä syistä kuitenkaan olla värillisiä. Valokuvia ei tulisi myöskään käyttää.

Selvitysoosiin voidaan sisällyttää viitteitä tarkempaa tietoa antaviin lähteisiin (esim. ”Tarkempaa tietoa asiasta ks. xxx ”). Vaikuttavuus- ja kustannuskehityksen osalta voidaan erityisesti viitata valtion tilinpäätöskertomukseen. Lähteinä voidaan käyttää myös internet-viitteitä ministeriöiden kotisivuilla tähän tarkoitukseen koottuihin tietoineistoihin tai valtiokonttorin ylläpitämään Netra-palveluun sekä virallispuhaisiin tilastoihin. Avautuvat linkit ovat sallittuja vain ministeriöiden kotisivuille ja Netra-palveluun.

Muiden nettiviitteiden käyttöä tulisi välttää mm. sisällöllisten vastuukysymysten johdosta. TAE:n selvitysosateksti on hallituksen vastuulla eikä saisi sisältää edes viitteinä mitään paikkansapitämätöntä tai epäasiallista. Suositeltava menettelytapa on sellainen, että TAE:ssä viitataan ministeriön kotisivulla olevaan erikseen järjestettyyn koosteeseen TAE:een kytkeytyvistä nettiviitteistä.

1.9 Talousarvioehdotusten liitemuistiot

Liitemuistioiden tarkoituksena on määrärahan tai tuloarvion tarkempi perusteleminen.

Valtiovarainministeriölle lähetettävät liitemuistiot laaditaan ministeriön harkinnan mukaisista asiakokonaisuuksista. Muistioiden sisällön tulee vastata ministeriön talousarvioehdotusta. Muistioissa on selvitettävä ehdotusten yhteensovitus eri hallinnonalojen välillä. Ne voidaan laatia asian niin vaatiessa momentteittain.

Liitemuistioissa esitetään erittely määräraha- tai valtuusehdotuksen mahdolliselle poikkeamalle kehyspäätöksen taustalla olevasta määrärahan tai valtuuden laskentaoletuksesta, joka on saatu valtiovarainministeriöstä.

Muistioissa on eroteltava keskeiset määrärahan mitoitukseen vaikuttavat tekijät, kuten hintojen, tuottavuuden ja toiminnan laajuuden muutoksista aiheutuvat lisäykset tai vähennykset. Tällöin on kiinnitettävä huomiota ehdotetun ja edellisen vuoden määrärahan suhteeseen sekä henkilöstömuutosten vaikutuksiin. Lakisääteisten määrärahojen osalta on esitettävä käytetyt laskentaperusteet ja riittävän yksityiskohtainen laskelma menotarpeesta.

Siirtomäärärahaehdotusten liitemuistioissa on esitettävä tiedot mahdollisista edelliseltä vuodelta kuluvalle vuodelle siirtyneistä määrärahoista sekä arvio kuluvalta vuodelta talousarvioehdotusvuodelle siirtyvistä määrärahoista.

Kun ehdotettavan siirtomenomäärärahan käyttötarkoitukseen kohdentuu myös jokin verotuksessa myönnettävä etuus, tästä mainitaan muistiossa ja arvioidaan veroetuuden vaikutusta. Liitteellä voidaan täydentää talousarvioesityksessä olevia perusteluja.

Elinkeinoelämälle myönnettävistä valtionavuista on muistioissa arvioitava ainakin valtionapujen saajien lukumäärä, tuettavan toiminnan laajuus ja tuen välitön vaikutus tuotantoon ja työllisyyteen.

Elinkeinoille ja kotitalouksille myönnettävää tukea koskevissa muistioissa on esitettävä laskelmia valtion ja avustusten saajan keskinäisten rahoitusosuuksien mahdollisista muutoksista.

Talonrakennustöihin tarkoitetuista valtionavuista on muistioissa selvitettävä aiemmin tehtyjen päätösten perusteella maksettaviksi tulevien valtionapu- ja lainamenojen määrä ja niiden tuleva maksuajankohta.

Jos investointihankkeen hyödyntämisestä aiheutuu valtiolle pysyviä käyttö-, ylläpito-, tuki- yms. menojen lisäyksiä tai säästöjä, on ne arvioitava investointia koskevassa liitemuistiossa ja, mikäli käyttökustannusten (ml. henkilöstömenot) lisäys tai vähennys on huomattavan suuri, myös momentin selvitysosassa.

Ministeriöiden tulee huolehtia siitä, että niillä on tarvittaessa valmius toimittaa esitettyä yksityiskohtaisempaa tietoa asian käsittelyn sitä vaatiessa. Tarvittaessa ministeriöt neuvottelevat valtiovarainministeriön kanssa liitemuistioiden määrästä ja sisällöstä.

1.10 Eri päätösasiakirjojen keskinäisiin suhteisiin liittyviä linjauksia

Eduskunnalle annettavat valtiopäiväasiakirjat

1.10.1 Talousarvioesitys

Talousarvio on olennaisimmilta osin eduskunnan päätös valtion rahoituksen varaamisesta erilaisiin käyttökohteisiin. Talousarviossa tehdään myös muunlaisia päätöksiä, kuten arvioidaan valtion tulot sekä päätetään lainanoton tarpeesta.

Talousarvioesityksen perusteluissa esitetään tiedot, jotka ovat tarpeen rahoituksen kohdentamista koskevan perustellun päätöksen tekemiseksi. Esityksen perusteluissa esitetään mm. politiikkalinjauksia ja odotettuja aikaansaannoksia, kuten keskeisimpiä vaikuttavuus- ja muita tulostavoitetietoja. Perusteluja esitetään varsinkin merkittäville muutosehdotuksille suhteessa edelliseen talousarvioon. Muutosten sisältö ja niiden syyt selostetaan selvitysosissa. Lisäksi perusteluissa voi olla tarpeen esittää päätöksenteon

kannalta olennaisia tietoja rahoitettavasta toiminnosta (esim. järjestelmän rakenne, toimintatapa ja yhteydet) sekä taloudellisesti merkittävien asiakokonaisuuksien kehityksestä ja asioiden tilasta.

1.10.2 Tilinpäätöskertomus

Tilinpäätöskertomuksessa esitetään hallituksen edellistä vuotta koskeva kuvaus ja arviointi valtiontalouden tilasta ja kehityksestä ja talousarvion toteutumisesta sekä taloudellisuudesta ja tehokkuudesta eri toimi- ja hallinnonaloilla samoin kuin kuvaus yhteiskuntapolitiikalle asetettujen tavoitteiden (yhteiskunnallinen vaikuttavuus) sekä hallinnonalojen tärkeimpien tulostavoitteiden toteutumisesta edellisen vuoden loppuun mennessä. Tilinpäätöskertomuksen tiedot yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kehityksestä sisältävät useampivuotisten kehitystrendien tarkastelun ja sisältävät siten edellistä vuotta laajemmalle ulottuvan tarkastelun.

Vastaavia selostuksia ja tietoja voidaan esittää myös TAE:ssä rajoitetusti silloin, kun ne luovat pohjaa jonkin merkittävän määrärahan tai valtuuden harkinnalle. Muilta osin toteumaan liittyvät selostukset ja tiedot tulee siirtää tilinpäätöskertomukseen.

Tilinpäätöskertomuksessa vastataan erityisesti TAE:ssä tehtyjen linjausten (politiikkalinjaukset sekä odotetut aikaansaannokset) toteutumiseen sekä tarkastellaan talouden kehityksen ja hallinnonalojen toiminnan tehokkuuden kannalta tärkeimpiä seikkoja. Kuvausten on annettava oikeat ja riittävät tiedot yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja toiminnallisen tuloksellisuuden kehityksestä sekä valtiontaloudesta.

Yksityiskohtaiset tarkastelut ministeriön oman toiminnan tuloksellisuudesta ja toiminnasta hallinnonalansa ohjaajana sekä ministeriölle talousarvioesityksen selvitysosissa asetettujen tulostavoitteiden toteutumisesta sisällytetään ministeriön toimintakertomukseen. Vastaavasti virasto- ja laitospohjaiset tuloksellisuustiedot sisällytetään asianomaisen viraston tai laitoksen toimintakertomukseen.

Tilinpäätöskertomukseen otetaan myös hallituksen vastaus eduskunnan talousarvion käsittelyn yhteydessä esittämiin lausumiin sekä valtiontilintarkastajien kertomuksen johdosta annettuihin eduskunnan kannanottoihin.

1.10.3 Hallituksen toimenpidekertomus

Hallituksen toimenpidekertomus sisältää hallituksen selvityksen eduskunnalle toiminnastaan ja hallitusohjelman toteutumisesta edellisestä vuotena. Kertomuksessa käsitellään myös toimenpiteet, joihin hallitus on eduskunnan päätösten johdosta ryhtynyt. Tällaisia asioita ei lähtökohtaisesti käsitellä TAE:ssä. Kertomuksen näkökulmana on hallituksen toiminta yleisesti kun taas tilinpäätöskertomuksessa käsitellään asioita taloudellisuuden ja tehokkuuden sekä talousarvion toteutumisen näkökulmasta sekä vastataan asetettuihin tulostavoitteisiin.

Valtioneuvoston päätökset

1.10.4 Valtiontalouden kehyspäätös

Valtiontalouden kehyspäätös on hallituksen päätös menojen enimmäismääristä sekä voimavarojen kohdentamiseen ja käyttöön liittyvistä linjauksista. Kehyspäätökseen otetaan toiminnan suuntaamista ja painopisteitä koskevat tärkeimmät linjaukset. Samoja asioita käsitellään myös TAE:ssä seuraavan varainhoitovuoden osalta.

Kehyspäätös ei luo oikeuksia valtion varojen käyttöön kuten talousarvio. Kehyspäätös on hallituksen ohje talousarvioehdotusten valmisteluun. Samalla kehyspäätös muodostaa perustan eduskunnan informoimiseen selonteolla valtiontalouden tilasta ja suunnitelluista keskeisimmistä valtiontalouteen liittyvistä ratkaisuista. Kehyspäätös sisältää nykyisin myös tietoja kuntatalouden tilasta.

1.10.5 Hallituksen strategia-asiakirja (HSA)

Hallituksen strategia-asiakirja on valtioneuvoston periaatepäätös, jossa on hallituksen strategisia politiikkalinjauksia lähinnä poikkihallinnollisissa asiakokonaisuuksissa (sovitettuina kehyspäätöksen ja talousarvion mukaisiksi). HSA hyväksytään kehyspäätöksen jälkeen ja on siihen nähden alisteinen ristiriitatilanteissa.

HSA sisältää politiikkalinjauksia laajemmin kuin TAE, jossa ovat vain keskeisimmät valtiontalouteen vaikuttavat linjaukset.

HSA-teksteihin voidaan siirtää TAE:stä sellaisia politiikkalinjauksia, joilla on sinänsä poikkihallinnollista tai muuta relevanssia mutta jotka eivät kuitenkaan ole olennaisia määräraha- ja valtuusehdotusten tai vero- ja maksupolitiikan arvioinnin kannalta.

1.10.6 Sektorisuunnitelmat (valtioneuvoston käsittelemät)

Sektorisuunnitelmat ovat asianomaisen sektorin poliittisen ohjauksen välineitä. Sektorisuunnitelmiin voidaan ottaa niitä koskevien säädösten sallimissa rajoissa kaikki linjaukset, joille kaivataan poliittista kannanottoa. Sektorisuunnitelmat tulisi mahdollisuuksien mukaan käsitellä valtioneuvostossa heti kehyspäätöksen tai talousarvioesityksen jälkeen niiden kanssa yhteen sovitettuina. Sektorisuunnitelmiin sisältyy yleensä lause, jonka mukaan ne ovat ristiriitatilanteessa alisteisia valtiontalouden kehyksille. Sektorisuunnitelmissa voidaan mennä asioiden yksityiskohtaisessa käsittelyssä selvästi pitemmälle kuin esim. TAE:ssä. Sektorisuunnitelmissa voidaan käsitellä myös asioita, jotka eivät liity määrärahoihin tai valtuuksiin ja joita ei ollenkaan käsitellä talousarvioesityksessä.

TAE:stä voidaan siirtää sektorisuunnitelmiin sellaisia politiikkalinjauksia, jotka eivät ole olennaisia määräraha- ja valtuusehdotusten arvioinnin kannalta (vrt. HSA).

Hallinnonalojen asiakirjat

1.10.7 Toiminta- ja taloussuunnitelma

Toiminta- ja taloussuunnitelma on hallinnonalan sisäisen suunnittelun väline, johon tulisi sisällyttää kaikki olennaiset hallinnonalan politiikkojen ja toimintojen suunnitelmat. Hallinnonalan toiminta- ja taloussuunnitelma on perusteena kehusehdotusten laadinnalle.

Hallinnonalan TTS:n laadinnan lähtökohtana on aikaisempi valtioneuvoston kehyspäätös ja siinä otetaan huomioon hallinnonalan virastojen ja laitosten toiminta- ja taloussuunnitelmat. Hallinnonalan TTS:stä tulisi varsinaisten kehusehdotusten ja niiden perusteluiden lisäksi aina ilmetä myös säädösten ja hallituksen hyväksymien päätösten mukainen voimavaramitoitus ja siihen kytkeytyvät tavoitteet. Jos hallinnonalan määrärahasosassa tai toiminnassa ei ole olennaisia muutoksia, voidaan hallinnonalan TTS tältä osin laatia päivittämällä edellisen vuoden TTS:aa.

Hallinnonalan TTS:n tulisi palvella tarkoituksenmukaisella tavalla hallinnonalan pitkäjänteistä johtamista sekä kehusehdotusten laadintaa. Hallinnonalan TTS:ssa ja kehusehdotusten yhteydessä esitetään hallinnonalan kaikki menot ja tulot, ei pelkästään niitä eriä, joihin esitetään lisäyksiä tai vähennyksiä. TTS:ssa esitetään viittaukset hallinnonalan keskeisiin strategioihin ja muihin asiakirjoihin, jotka ohjaavat toimintaa suunnittelukaudella. Näiden sisältöä ei tarvitse toistaa TTS:ssa. Jos strategiat ovat keskenään joiltakin osin ristiriitaisia tai niiden toteuttaminen esitetyssä laajuudessa on suunnittelukaudella hyvin epätodennäköistä, TTS:ssa tulee esittää tähän liittyvät rajaukset.

TAE:stä tulisi siirtää TTS:iin sellaiset osiot, joilla on merkitystä etupäässä hallinnonalan sisäisen ohjauksen kannalta ja joiden relevanssi ulkopuolisen ylemmän (eduskunnan tai hallituksen) ohjauksen toimivuuden tai TAE:ssä tehtyjen määräraha- tai valtuusehdotusten perusteltavuuden kannalta on vähäinen.

1.10.8 Tulostavoiteasiakirja (nk. tulossopimus)

Tulostavoiteasiakirjassa ministeriö asettaa tärkeimmät tulostavoitteet hallinnonalan virastolle ja laitokselle. Asiakirja vahvistetaan lopullisesti talousarvion hyväksymisen jälkeen, ja se sisältää talousarvioesityksessä esitettyä tarkemmat tulostavoitteet.

TAE:sta tulisi siirtää tulostavoiteasiakirjoihin kaikki sellaiset tulostavoitteet, joilla on merkitystä asianomaisen viraston tai laitoksen ohjauksen kannalta mutta joiden merkitys TAE:ssa tehtyjen määräraha- tai valtuusehdotusten perusteltavuuden kannalta on vähäinen.

1.10.9 Ministeriön sekä viraston ja laitoksen tilinpäätös ja toimintakertomus

Tilinpäätöksessään ja toimintakertomuksessaan ministeriö, virasto ja laitos raportoivat taloudestaan sekä tulossopimuksensa toteutumisesta.

TAE:sta voidaan siirtää tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen yksittäistä virastoa koskevat toteumatiedot. TAE:ssa voidaan kuitenkin hyvin rajoitetusti esittää toteutumatietoja silloin, kun ne luovat pohjaa jonkin merkittävän määrärahan tai valtuuden harkinnalle.

Ministeriöt raportoivat omissa toimintakertomuksissaan toimintansa tuloksellisuudesta ja ministeriölle asetettujen tulostavoitteiden saavuttamisesta. Valtion tilinpäätöskertomuksessa raportoidaan sen sijaan hallituksen yhteiskuntapolitiikan vaikuttavuudesta ministeriön vastuulla olevilla politiikkasektoreilla sekä tärkeimmät yhteenvetotiedot koko hallinnonalan tuloksellisuudesta.

1.10.10 Ministeriön tilinpäätös- ja toimintakertomuskannanotto

Ministeriön tilinpäätös- ja toimintakertomuskannanotossa ministeriö ohjaa hallinnonalansa virastoa ja laitosta antamalla perustellun kannanoton tulossopimuksen toteutumisesta ja tuloksellisuuden kehityksestä, tulosraportoinnin kriteereistä ja kehittämistarpeista, tilintarkastuksen havainnoista sekä viraston ja laitoksen toiminnan ja talouden tilasta ja kehityksestä ja sen johdosta vaadittavista ministeriön ja viraston toimenpiteistä. Näitä asioita ei lähtökohtaisesti käsitellä TAE:ssa.

2 SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALAN TALOUSARVIOESITYKSEN RAKENNE JA SELVITYSOSIEN SISÄLTÖ

2.1 Uudistamisen lähtökohdat

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan menot (11,3 miljardia euroa) ovat noin 28,6 prosenttia valtion vuoden 2006 talousarvion menoista. Pääluokka koostuu 28 luvusta ja noin 70 momentista. Pääluokkaan kuuluu useita virastoja ja laitoksia sekä euronääriltään erittäin merkittäviä valtionosuuksia ja muita siirtomenoja. Yli miljardin euron momentteja on neljä.

Uudistuksen tavoitteena on ollut muuttaa pääluokan rakennetta siten, että se mahdollistaisi nykyistä paremmin hallinnonalan tavoitteiden asettamisen, seurannan ja arvioinnin sekä mahdollistaisi suunnittelu- ja seuranta-asiakirjojen yhtenäisen rakenteen. Lisäksi tavoitteena oli lukujen määrän vähentäminen ja selvitysosien perustelujen kehittäminen.

Sosiaali- ja terveysministeriön talousarvion rakenteen ja selvitysosien uudistusehdotus sekä jäljempänä esitettävät mallit pohjautuvat edellisessä jaksossa kuvattuihin periaatteisiin.

2.2 Rakenne

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle kuuluvat erityyppiset virastot ja laitokset sekä lukuisat siirtomenot ovat vaikeasti sijoitettavissa politiikkalohkojen alle. Etenkin virastojen ja laitosten toiminta liittyy yleensä useampaan politiikkalohkoon. Tämän vuoksi uudeksi rakenteeksi ei ehdoteta puhtaasti politiikkalohkoihin perustuvaa mallia. Uudistusesityksen tavoitteena on rakenne, jota voidaan käyttää useampia vuosia ja joka tukee strategisia linjauksia ja tavoitteiden asettamista sekä antaa hyvän perustan toiminnan seurannalle ja arvioinnille.

Rakenteen määrittelyssä tuli ottaa huomioon se, että pääluokalle voidaan määritellä yhteneväiset tavoitteet. Tavoitteiden saavuttamista seurataan ja arvioidaan valittujen indikaattoreiden avulla. Lisäksi lähtökohtana oli, että luvut ja momentit muodostaisivat yhteneväisen lainsäädäntökokonaisuuden.

Ministeriö sekä hallinnonalan virastot ja laitokset ovat uudessa rakenteessa pääosin sijoitettu alkuun lukuihin Hallinto, Valvonta sekä Tutkimus- ja kehittämistoiminta. Ohjaus- ja projektiryhmän ehdotus sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan uudeksi rakenteeksi:

- 33.01 Hallinto
- 33.02 Valvonta
- 33.03 Tutkimus- ja kehittämistoiminta
- 33.10 Perhekustannusten tasaus
- 33.20 Työttömyysturva
- 33.30 Sairausvakuutus
- 33.40 Eläkkeet
- 33.50 Veteraanien tukeminen
- 33.60 Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto
- 33.70 Terveyden ja toimintakyvyn edistäminen
- 33.80 Maatalousyrittäjien lomitustoiminta
- 33.90 Raha-automaattiyhdistyksen avustukset

Uudessa rakenteessa on 12 lukua joihin nykyiset noin 70 momenttia on sijoitettu (Liite 1). Uusi luku- ja momenttirakenne ehdotetaan otetavaksi käyttöön vuoden 2008 talousarvioesityksessä.

2.3 Pääluokkaperustelut

Sosiaali- ja terveysministeriön pääluokkaperustelut koostuvat lyhyestä toimintaympäristön muutoksen kuvauksesta sekä ministeriön toiminnan yleisten lähtökohtien esittämisestä. Lisäksi pääluokkaperusteluissa kuvataan sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan strategiset tavoitteet ja ministeriön yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet strategioittain. Muilta osin kuvataan vain keskeiset tavoitteet.

Pääluokkaperusteluihin otetaan samat keskeiset indikaattorit, joita käytetään hallinnonalan tuloksellisuusasiakirjoissa. Aikasarjat toiminnan laajuudesta ja etuuksien saajista esitetään joko luku- tai momenttiperusteluissa.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan uusien pääluokkaperusteluiden merkittävin muutos on se, että käsittely tapahtuu hallinnonalan strategisten tavoitteiden mukaisesti. Lisäksi pääluokkaperustelujen lopussa olevaa yhteenvetotaulukkoa on muutettu siten, että siinä on lukutason määrärahatietojen lisäksi myös momenttikohtaiset tiedot. (Liite 2)

2.4 Lukuperustelut

Talousarvioesityksen perusteluiden uudistuksen periaatteiden mukaisesti lukuperustelujen selvitysosassa esitetään merkittävimmät uudistukset, vaikuttavuustavoitteet ja järjestelmäkuvaukset. Muilta osin ne sijoitetaan momenttien selvitysosaan. Toiminnan laajuustietoja koskevassa taulukossa tiedot esitetään talousarviovuodelta, kuluvalta vuodelta ja edelliseltä vuodelta sekä yhden aikaisemman vuoden toteutumatiiedot.

Pääluokan lukujen selvitysosien uudistamisesta projektiryhmä on valmistellut kolme mallia. Valmistelussa on pyritty toimeksiannon mukaisesti kiinnittämään huomiota ehdotusten taustojen ja järjestelmien rakenteen kuvakseen. Mallit on laadittu luvuista Perhekustannusten tasaus (33.10), Eläkkeet (33.40) sekä Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto (33.60).

2.4 Momenttiperustelut ja liitemuistiot

Momenttiperustelujen tiivistämiseksi momenttien selvitysosissa esitetään pääsääntöisesti vain talousarviovuoden määrärahan mitoitusvaikutukseen vaikuttavat uudistukset ja muut teki-

jät tärkeysjärjestyksessä. Järjestelmäkuvaukset ja vaikuttavuustavoitteet esitetään momenttiperusteluissa vain siinä tapauksessa, etteivät ne sisälly lukuperusteluihin.

Momenttiperustelumallit on laadittu luvun Perhekustannusten tasaus momenteista 33.10.51–53 sekä luvun Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto momentista 33.60.30. (Liitteet 6–9).

Määrärahojen ja tuloarvioiden tarkemmat perustelut esitetään liitemuistioissa, joista on laadittu kolme mallia. (Liitteet 10–12)

Liite 1: Budjetin rakenne

BUDJETIN NYKYINEN RAKENNE (VUOSI 2006)	1 000 €	UUSI RAKENNE VUODESTA 2008	1 000 €
33.01. Sosiaali- ja terveysministeriö	68 301	33.01. Hallinto	59 140
33.01.19. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan arvonsäätömenot	15 000	33.01.21. Sosiaali- ja terveysministeriön toimintamenot (s 2 v)	34 934
33.01.21. Sosiaali- ja terveysministeriön toimintamenot (s 2 v)	34 934	33.01.22. Työttömyysturvavaltakunnan toimintamenot (s 2 v)	1 837
33.01.29. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän edistäminen avulla sekä siihen tarvittavan infrastruktuurin rakentaminen (s 2 v)	2 200	33.01.23. Tarkastuslautakunnan toimintamenot (s 2 v)	1 964
33.01.62. EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus sosiaali- ja osalla (a)	5 437	33.01.23. Valtion kouluksien toimintamenot (s 2 v)	588
33.01.63. Eräät erityishankkeet (s 3 v)	6 500	33.01.24. Valtion mielisairaaloiden toimintamenot (s 2 v)	607
33.01.67. Kansainväliset jäsenmaksut ja maksusuoraukset (a)	4 210	33.01.29. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan arvonsäätömenot (a)	15 000
		33.01.66. Kansainväliset jäsenmaksut ja maksusuoraukset (a)	4 210
		33.02. Vahvonta	27 374
33.02. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus	22 740	33.02.21. Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen toimintamenot (s 2 v)	3 226
33.02.21. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskukseen	22 740	33.02.22. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen toimintamenot (s 2 v)	5 055
		33.02.23. Säteilyturvakeskuksen toimintamenot (s 2 v)	11 362
33.03. Työttömyysturvavaltakunta	1 837	33.02.24. Lääkelaitoksen toimintamenot (s 2 v)	1 331
33.03.21. Työttömyysturvavaltakunnan toimintamenot (s 2 v)	1 837	33.02.25. Vakuutusvalvontavirasto (nettobudjetoitu)	
		33.02.26. Oikeuslääketieteellisen kuolemansyyntä selvittämisen menot (a)	6 200
33.04. Tarkastuslautakunta	1 964	33.03. Tutkimus- ja kehittämistoiminta	110 533
33.04.21. Tarkastuslautakunnan toimintamenot (s 2 v)	1 964	33.03.21. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskukseen toimintamenot (s 2 v)	22 740
		33.03.22. Kansanterveyslaitoksen toimintamenot (s 2 v)	34 403
33.05. Vakuutusvalvontavirasto (nettobudjetoitu)		33.03.23. Lääkehoidon kehittämiskeskukseen toimintamenot (s 2 v)	1 333
		33.03.30. Valtionapu Työterveyslaitoksen menoihin (s 2 v)	37 900
33.06. Terveydenhuollon oikeusturvakeskus	5 426	33.03.62. EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus sosiaali- ja terveysministeriön osalta (a)	5 437
33.06.21. Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen toimintamenot (s 2 v)	3 226	33.03.63. Erityishankkeet (s 3 v), ent. momentit 33.01.29 ja 63	8 700
33.06.26. Mielentilätutkimustoiminnan menot (a)	2 200		
33.07. Työterveyslaitos	40 600		
33.07.50. Valtionapu Työterveyslaitoksen menoihin (s 2 v)	37 900		
33.07.51. Valtion korvaus työterveyshuollon erikoistutkimuskoulutuksesta kustannuksiin (s 2 v)	2 700		
33.08. Kansanterveyslaitos	44 125		
33.08.21. Kansanterveyslaitoksen toimintamenot (s 2 v)	34 403		
33.08.26. Rokotteiden hankinta (s 3 v)	9 722		
33.09. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus	5 055		
33.09.21. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen	5 055		
33.10. Säteilyturvakeskus	11 362		
33.10.21. Säteilyturvakeskuksen toimintamenot (s 2 v)	11 362		
33.11. Lääkelaitos ja Lääkehoidon kehittämiskeskus	2 664		
33.11.21. Lääkelaitoksen toimintamenot (s 2 v)	1 331		
33.11.22. Lääkehoidon kehittämiskeskukseen toimintamenot (s 2 v)	1 333		
33.12. Valtion kouluksien	588		
33.12.21. Valtion kouluksien toimintamenot (s 2 v)	588		
33.13. Työsuojelun piirihallinto	24 310		
33.13.21. Työsuojelujärjestelmien toimintamenot (s 2 v)	24 310		
33.14. Valtion mielisairaalat	607		
33.14.21. Valtion mielisairaaloiden toimintamenot (s 2 v)	607		
33.15. Perhekustannusten tasaus	1 422 600	33.10. Perhekustannusten tasaus	1 439 000
33.15.51. Äitiysavustus ja valtion tuki kansainväliseen lapsiksiottamiseen	11 200	33.10.50. Äitiysavustus ja valtion tuki kansainväliseen lapsiksiottamiseen (a)	11 200
33.15.52. Lapsilisät (a)	1 410 400	33.10.51. Lapsilisät (a)	1 410 400
33.15.53. Eräät valtion korvattavat perhe-etuudet (a)	1 000	33.10.52. Eräät valtion korvattavat perhe-etuudet (a)	1 000
		33.10.53. Sotilasvuotus (a)	16 400
33.16. Yleinen perhe-eläke	38 000		
33.16.60. Yleinen perhe-eläke (a)	38 000		

33.17. Työttömyysturva	667 500	33.20. Työttömyysturva	667 500
33.17.50. Valtionosuus työttömyyskassoilta (a)	542 000	33.20.50. Valtionosuus työttömyyskassoilta (a)	542 000
33.17.51. Työttömyysturvavalan mukainen perusturva (a)	59 000	33.20.51. Työttömyysturvavalan mukainen perusturva (a)	59 000
33.17.53. Valtionosuus koulutuspäivirahasta (a)	11 500	33.20.52. Valtionosuus koulutuspäivirahasta (a)	11 500
33.17.54. Valtionosuus aikuiskoulutuksesta (a)	22 000	33.20.53. Valtionosuus aikuiskoulutuksesta (a)	22 000
33.17.55. Valtionosuus vuorottelukorvauksesta (a)	33 000	33.20.54. Valtionosuus vuorottelukorvauksesta (a)	33 000
33.18. Sairausvakuutus	1 107 900	33.30. Sairausvakuutus	1 107 900
33.18.60. Valtion osuus sairausvakuutuslajista johtuvista menoista (a)	1 107 900	33.30.60. Valtion osuus sairausvakuutuslajista johtuvista menoista (a)	1 107 900
33.19. Eläkevakuutus	2 380 400	33.40. Eläkkeet	2 485 100
33.19.50. Valtion osuus merimeseläkekassan menoista (a)	39 000	33.40.50. Valtion osuus merimeseläkekassan menoista (a)	39 000
33.19.51. Valtion osuus maatalousyrittäjien eläkelaista johtuvista menoista	435 000	33.40.51. Valtion osuus maatalousyrittäjien eläkelaista johtuvista menoista (a)	435 000
33.19.52. Valtion osuus yrittäjien eläkelaista johtuvista menoista (a)	73 000	33.40.52. Valtion osuus yrittäjien eläkelaista johtuvista menoista (a)	73 000
33.19.53. Valtion korvaus lapsen hoidon ja opiskelejan ajalta kertyvästä eläkkeestä (a)	400	33.40.53. Valtion korvaus lapsen hoidon ja opiskelejan ajalta kertyvästä eläkkeestä (a)	400
33.19.60. Valtion osuus kansaneläkelaista johtuvista menoista (a)	1 833 000	33.40.54. Valtion osuus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannuksista (a)	14 500
		33.40.55. Yleinen perhe-eläke (a)	38 000
33.20. Tapaturmavakuutus	14 500	33.40.56. Pitkäaikaisesti työttömien henkilöiden eläketulot (a)	33 500
33.20.53. Valtion osuus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen	14 500	33.40.57. Maahanmuuttajan erityistulot (a)	18 700
		33.40.60. Valtion osuus kansaneläkelaista johtuvista menoista (a)	1 833 000
33.21. Rintamaveteraanieläkkeet	80 000	33.50. Veteraanien tukeminen	421 143
33.21.52. Rintamaveteraanien asumistulot (a)	80 000	33.50.30. Valtion korvaus sodista kärsineiden huoltoon (a)	2 400
		33.50.50. Rintamaveteraanien ja asumistulot (a)	80 000
33.22. Sotilasvammakorvaukset ja eräät kuntoutustoiminnan menot	233 798	33.50.51. Sotilasvammakorvaukset (a)	230 900
33.22.50. Sotilasvammakorvaukset (a)	230 900	33.50.52. Valtion korvaus sotainvalidien lastosten käyttöalustannuksiin (s 2 v)	59 707
33.22.56. Valtionapu sotainvalidien puolisoitten kuntoutustoimintaan (s 2	2 760	33.50.53. Valtionapu sotainvalidien puolisoitten kuntoutustoimintaan (s 2 v)	2 760
33.22.57. Rintamaveteraanien eräälle ulkomaisille vapaaehtoisille	130	33.50.54. Rintamaveteraanien eräälle ulkomaisille vapaaehtoisille rintamaveteraanien (s 2 v)	130
33.22.59. Valtionapu rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan (s 2 v)	8	33.50.55. Eräät kuntoutustoiminnan menot (s 2 v)	2 950
		33.50.56. Rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menot (s 2 v)	42 288
33.23. Muu sodista kärsineiden tukea	2 400	33.50.57. Valtionapu rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan (s 2 v)	8
33.23.30. Valtion korvaus sodista kärsineiden huoltoon (a)	2 400		
33.28. Muu toimeentuloturva	68 600		
33.28.50. Sotilasavustus (a)	16 400		
33.28.51. Maahanmuuttajan erityistulot (a)	18 700		
33.28.60. Pitkäaikaisesti työttömien henkilöiden eläketulot (a)	33 500		
33.32. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto	4 449 417	33.60. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto	4 457 467
33.32.30. Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon	4 021 700	33.60.30. Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannuksiin (a)	4 021 700
33.32.32. Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille tutkimustoimintaan (k)	48 747	33.60.31. Valtionavustus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon hankeisiin (s 3 v)	55 230
33.32.33. Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille lääkäri- ja koulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (a)	87 170	33.60.32. Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille enkosairaanhoitoon tutkimustoimintaan (k)	48 747
33.32.34. Valtion korvaus kunnille mielentilalukemuspöytästä sekä aiheutuviin kustannuksiin (a)	2 370	33.60.33. Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille lääkäri- ja hammaslääkäri-koulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (a)	87 170
33.32.36. Valtionavustus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon hankeisiin aiheutuviin kustannuksiin (a), ent. 33.06.26 ja 33.32.34	55 230	33.60.34. Valtion korvaus kunnille mielentilalukemuspöytästä sekä pöytäsiirroista aiheutuviin kustannuksiin (a), ent. 33.06.26 ja 33.32.34	4 570
33.32.37. Valtionavustus sairaanhoitopäivien kuntayhtymille lasten ja psyyttisestä hoidosta ja kuntoutuksesta sekä kuntien palveluiden kehittämisestä aiheutuviin kustannuksiin (k)	4 000	33.60.35. Valtionosuus kunnille perustoimeentulohuolen kustannuksiin (a)	227 700
33.32.38. Valtionosuus kunnille perustoimeentulohuolen kustannuksiin (a)	227 700	33.60.36. Valtionavustus saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamiseksi	600
33.32.39. Valtionavustus sosiaalialan osaamiskeskusten toimintaan (k)	2 500	33.60.37. Valtionavustus sairaanhoitopäivien kuntayhtymille lasten ja nuorten psyyttisestä hoidosta ja kuntoutuksesta sekä kuntien mielenterveyspalveluiden kehittämisestä aiheutuviin kustannuksiin (k)	4 000
		33.01.63. Valtionavustus sosiaalialan osaamiskeskusten toimintaan (k)	2 500
33.33. Eräät sosiaali- ja terveydenhuollon menot	12 050	33.01.64. Valtion korvaus rikosasioiden sovittelun järjestämisen kustannuksiin (a)	5 250
33.33.23. Oikeuslääketieteellisen kuulemansyyn selvittämisen menot (a)	6 200		
33.33.31. Valtionavustus saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalvelujen	600		
33.33.32. Valtion korvaus rikosasioiden sovittelun järjestämisen	5 250		

33.53. Terveyden edistäminen ja terveysvalvonta	9 660	33.70. Terveyden ja toimintakyvyn edistäminen	46 392
33.53.23. Terveysvalvonta (s 2 v)	800	33.70.21. Työsuojelupäätien toimintamenot (s 2 v)	24 310
33.53.24. Tartuntatautiin valvonta (s 2 v)	1 360	33.70.22. Rokotteiden hankinta (s 3 v)	9 722
33.53.30. Terveyden edistäminen (s 2 v)	7 500	33.70.23. Terveysvalvonta (s 2 v)	800
		33.70.24. Tartuntatautiin valvonta (s 2 v)	1 360
		33.70.30. Terveyden edistäminen (s 2 v)	7 500
		33.70.51. Valtion korvaus työterveyshuollon erikoislääkinkoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (s 2 v)	2 700
33.57. Maatalousyrittäjien lomitusohjelma	207 700	33.80. Maatalousyrittäjien lomitusohjelma	207 700
33.57.40. Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen	192 500	33.80.40. Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin (ä)	192 500
33.57.50. Valtion korvaus Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle ja kannalle yrittäjien lomituspalvelujen hallintomenoihin (k)	15 200	33.80.50. Valtion korvaus Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle ja kannalle maatalousyrittäjien lomituspalvelujen hallintomenoihin (k)	15 200
33.92. Raha-automaattiyhdistyksen tuoton käyttö	400 445	33.90. Raha-automaattiyhdistyksen avustukset	295 500
33.92.50. Avustukset yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen edistämiseen (ä)	295 500	33.90.50. Avustukset yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen (ä)	295 500
33.92.55. Valtion korvaus sotainvaloiden laistosten käyttökustannuksiin (s 2)	59 707		
33.92.58. Eräit laantoutustoiminnan menot (s 2 v)	2 950		
33.92.59. Rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menot (s 2 v)	42 288		
33. SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA	11 324 749	33. SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA	11 324 749

Liite 2: Pääluokka 33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala

Pääluokka 33
SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa:

Toimintaympäristö

Sosiaaliturvan lähivuosien kehitykseen vaikuttavia tekijöitä ovat väestön ikääntyminen ja toimintakyky, kansantalouden yleinen kehitys, Euroopan integraatio, työllisyysaste ja pitkäaikaistyöttömyyden taso, köyhyys ja syrjäytyminen, uuden teknologian käyttöönotto, maan alueellinen kehitys sekä sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön muutokset. Sosiaaliturvan kestävä rahoituksen kannalta työssä jatkaminen sekä väestön työ- ja toimintakyvyn ylläpito korostuvat lähivuosina. Euroopan unionin maita yhdistävät samantyyppiset sosiaaliturvan haasteet. Yhteisötason toiminta, kuten tavoitteiden asettelu, eri alueiden toimintaohjelmat sekä politiikan tuloksia kuvaavat indikaattorit, on tiivistynyt sosiaaliturvan alueella.

Talousarvioesityksen lähtökohdat

Hallituksen keskeinen tavoite on kehittää hyvinvointiyhteiskuntaa parantamalla työllisyyttä, ylläpitämällä työkykyä, vahvistamalla peruspalveluja ja toimeentuloturvaa sekä tasapainottamalla alueellista kehitystä.

Ministeriö osallistuu hallitusohjelmassa sovituista politiikkaohjelmista työllisyysohjelmaan, yrittäjyyden politiikkaohjelmaan ja tietoyhteiskuntaohjelmaan sekä kansalaisvaikuttamisen ohjelmaan.

Sosiaalimenoista rahoitetaan valtion talousarvion kautta noin kolmannes. Sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan osuus sosiaalimenoista on runsas viidennes, koska sosiaalimenoihin kuuluvia eriä rahoitetaan muidenkin pääluokkien kautta. Pääluokan suurimmat menoerät ovat siirtomenot kotitalouksille, kunnille ja kuntayhtymille. Sosiaalimenojen loput kaksikolmasosa rahoitetaan työnantajien ja työntekijöiden sosiaaliturvamaksuin sekä kuntien verovaroin.

Eläketurvan ja sosiaali- ja terveystalouden kysynnän kasvusta huolimatta sosiaalimenot arvioidaan kasvavan vuosina 2003-2007 reaalisesti keskimäärin 2,8 prosenttia vuosittain. Sosiaalimenojen bruttokansantuotteeseen suhteutettu osuus sekä henkeä kohden lasketut ostovoimakorjatut sosiaalimenot ovat Suomessa hieman alle EU-maiden keskitason. Vuonna 2007 ennakoitaan sosiaalimenojen kohoavan hieman suhteessa bruttokansantuotteeseen ja olevan noin 27,2 %.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan strategiset tavoitteet

Tavoitteet ovat:

- Terveyden ja toimintakyvyn edistäminen
- Työelämän vetovoiman lisääminen
- Syrjäytymisen ehkäisy ja hoito
- Toimivat palvelut ja kohtuullinen toimeentuloturva
- Lapsiperheiden hyvinvointi
- Sukupuolten välinen tasa-arvo.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet strategioittain

Terveyden ja toimintakyvyn edistäminen

Keskeisenä painopisteenä on väestöryhmien väliset terveyserojen supistaminen. Tämä on mahdollista vähentämällä alkoholin ja tupakan kulutusta, alentamalla nuorten aikuisten miesten tapaturmaista ja väkivaltaista kuolleisuutta, kohentamalla työikäisten työkykyä ja ikääntyneiden toimintakykyä. Väestön ja erityisesti nuorten lihomiseen voidaan vaikuttaa terveellisillä ruokatottumuksilla sekä riittäväällä liikunnalla. Tavoitetta tuetaan erityisesti lukujen 33.60., 33.70, 33.03.22. (KTL) ja 33.03.50 (TTL) kautta. Tavoitteena on, että

- ylipainoisten osuus laskee
- alkoholin haittavaikutukset vähenevät
- tupakointi vähenee
- uusien työkyvyttömyyseläkkeiden määrä laskee

Terveyden ja toimintakyvyn tunnusluvut

	2000	2003	2005	2007 (arvio)
Ylipainoisten (BMI 25 tai yli) osuus				
- miehet	53	54		
- naiset	37	38		
- 14-vuotiaat pojat	17	19		
- 14-vuotiaat tytöt	11	12		
Alkoholin aiheuttamat kuole- mat, yhteensä	2 411	2 507		
Päivittäin tupakoivat, %				
- miehet	28	26	..	
- naiset	20	19	..	
- 16-vuotiaat pojat	30	25	24	
- 16-vuotiaat tytöt	30	30	27	
Uusien työkyvyttömyyseläke- keiden lukumäärä	24 695	28 056		

Työelämän vetovoiman lisääminen

Keskeisenä painopisteenä on kannustaa kansalaisia täysipainoiseen osallistumiseen työelämään ja tehdä työ houkuttelevaksi vaihtoehdoksi kaikissa tilanteissa. Tämä edellyttää työolojen kehittämistä, laadukasta työterveyshuoltoa, kannustavaa eläkejärjestelmää, joka tukee työelämässä jatkamista. Keskeistä on saada pidennettyä työurien pituutta ja

myöhennettyä eläkkeelle jäämisikää. Tavoitetta tuetaan poikkihallinnollisesti useiden lukujen/momenttien (lähinnä 33.03.50) ja pääluokkien kautta sekä erityisesti vuoden 2005 eläkeuudistuksella ja Veto-ohjelmalla. Tavoitteena on, että

- työelämässä pysytään vuonna 2010 2—3 vuotta kauemmin kuin vuonna 2002
- työtapaturmien taajuus ja ammattitautien syntyminen vähenevät 40 prosenttia ja niiden vakavuusaste vähenee aikavälillä 2002-2010
- sairauksien aiheuttamat poissaolot vähenevät 15 % aikavälillä 2002-2007

Työelämän vetovoiman lisäämisen tunnusluvut

	2000	2003	2005	2007 (arvio)
50-vuotiaan eläkkeelle siirtymisiin odote	58,8	58,9	59,3?	
Korvatut työtapaturmat ja ammattitaudit	128 000	117 000		
Sairauspoissaolopäivien osuus työpäivistä	3,9	3,9		

Syrjäytymisen ehkäisy ja hoito

Syrjäytymistä voidaan ehkäistä alentamalla pitkäaikaista työttömyyttä, takaamalla erityisryhmien palveluiden toimivuus sekä huolehtimalla vähimmäisetuuksien riittävästä tasosta. Syrjäytymisessä on kyse moniongelmaisista ja heidän pitkäaikaisista ongelmista. Tavoitetta tuetaan poikkihallinnollisesti useiden lukujen/momenttien sekä useiden pääluokkien kautta. Tavoitteena on, että

- pitkäaikaistyöttömyys ja rakennetyöttömyys alenevat
- toimeentulotuen pitkäaikainen tarve vähenee

Syrjäytymisen ehkäisyn ja hoidon tunnusluvut

	2000	2003	2005	2007 (arvio)
Pitkäaikaistyöttömiä	86 800	71 000		
Pitkittyneesti pienituloisia	306 300	377 500		
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saavien osuus toimeentulotuen saajista, %	24,4	24,2		

Toimivat palvelut ja kohtuullinen toimeentuloturva

Tavoitteena on turvata väestön tarpeiden mukaisten kunnallisten palveluiden tasarvoinen saatavuus, laatu ja määrä kohtuullisin kustannuksin. Palveluiden tuottamisessa ja kehittämisessä tulee käyttää apuna tietoteknologiaa, seudullista yhteistyötä sekä toimivia työnjako- ja hoitoketjukäytäntöjä. Palveluiden tulee tukea ikääntyneiden kotona asumista ja mahdollistaa vammaisten osallistuminen yhteiskuntaan. Henkilöstön riittävyyteen vaikutetaan lisäämällä alan houkuttelevuutta työpaikkana. Eri elämäntilanteissa kansalaisilla tulee olla kohtuullinen toimeentuloturva, mutta järjestelmän tulee kannustaa työntekoon. Tavoitteita tuetaan erityisesti lukujen 33.60., 33.20. , 33.30 ja 33.40 menoerin. Tavoitteena on, että

- parannetaan sosiaali- ja terveystalouden palvelujen saatavuutta ja laatua
- turvataan henkilöstön riittävyys

- varmistetaan palvelujen kestävä rahoitus
- taataan riittävä vähimmäisturva ja kohtuullinen ansioturva

Toimivien palveluiden ja kohtuullisen toimeentuloturvan tunnusluvut

Sosiaali- ja terveystoimen palvelut

	2000	2003	2005	2007 (arvio)
Hoitotakuun toteutuminen (erikoissairaanhoido)				
- yli 6 kk jonottaneita	..	66 000..	21 200	
Vanhusten palvelut				
% 75-vuotta täyttäneistä				
- kodinhoitoapu	19,7	18,7		
- palveluasuminen	5,1	5,5		
- vanhainkodeissa	5,3	4,7		
- terveyskeskusten pitkäaikais- hoito	3,1	2,6		
- omaishoidontuella hoidetut	3,0	3,5		
Täyttämättömät terveyskeskus- lääkärin virat, %	6,8	12,1	15,3	
Valtionosuusprosentti	24,2	28,06	32,99	
Sosiaali- ja terveystoimen me- nojen osuus kuntien kokonais- menoista, %	42,3	44,9	47,2*	
Toimeentulotukea saaneet				
- kotitaloudet	271 690	261 430	236 000	
- henkilöt	454 350	424 130	370 000	

Eläkkeen saajat (tarvitaanko tätä??)

	2000	2003	2005	2007 (tavoite)
Vanhuuseläke	869 700	901 900		
- varhennettu vanhuuseläke	64 700	65 700		
Osa-aikaeläke	24 500	41 200		
Työkyvyttömyyseläke	276 300	267 100		
- yksilöllinen varhaiseläke	34 800	16 500		
Työttömyyseläke	54 300	55 700		
Perhe-eläke	281 300	285 900		

Lapsiperheiden hyvinvointi

Tavoitteena on taata korkea syntyvyys ja laskea ensisynnyttäjien keski-ikä sekä tasata lapsista aiheutuvia kustannuksia. Syntyvyyteen voidaan vaikuttaa mahdollistamalla työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen. Lapsiperheitä tulee tukea, jotta lapset ja nuoret voivat kasvaa turvallisessa ympäristössä. Tavoitetta tuetaan useiden luku- ja momenttien kautta, erityisesti luvuilla 33.10 ja 33.60. Tavoitteena on, että

- tuetaan vanhemmuutta ja perheiden yhtenäisyyttä
- tasataan lapsista aiheutuvia kustannuksia
- vahvistetaan lasten turvallisia kasvu- ja kehitysympäristöjä.

Lapsiperheiden hyvinvoinnin tunnusluvut

	2000	2003	2005	2007 (arvio)
Ensisynnyttäjien keski-ikä	27,6	27,8		
Kokonaishedelmällisyys	1,73	1,76		
Päivähoidossa olevien osuus ikäryhmästä, %				
- 1-2-vuotiaat	35,3?	35,7?		
- 3-5-vuotiaat	66,4?	67,9?		
Lapsia avohoidon tukitoimissa	49 351	56 379		
Kodin ulkopuolelle sijoitetut lapset ja nuoret	12 835	14 392		

Sukupuolten välinen tasa-arvo

Tavoitteena on lisätä sukupuolten välistä tasa-arvoa. Tavoitetta tuetaan koko valtioneuvoston toimin sekä erillisin projektein ja lainsäädännöllä eikä siihen ole kohdennettavissa erillisiä talousarvion lukuja tai momenteja. Tavoitteena on, että

- sukupuolten välisen tasa-arvon valtavirtaistaminen hallinnonalan toiminnassa
- sukupuolivaikutusten arviointi uusien hallituksen esitysten ja hankkeiden valmistelussa

Sukupuolten välisen tasa-arvon tunnusluvut

	2000	2003	2005	2007 (arvio)
Naisten ansiot miesten ansiosta, %	80,6	80,2	80,7	
Määräaikaisten työsuhteiden osuus, %				
- miehet	12,9	12,6	12,9	
- naiset	19,7	19,9	12,9	
Sukupuolivaikutusten arviointien lkm (HE:t + hankkeet)	x	x	x	x

Hallinnonalan määrärahat luvuittain ja momenteittain vuosina 2004–2006

	v. 2004 tilinpäätös 1000 €	v. 2005 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2006 esitys 1000 €	Muutos 2005— 2006 1000 €	%
01. Sosiaali- ja terveysministeriö	61 452	66 396	68 088	1 692	3
19. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan arvonlisämenot (arviomääräraha)	13 790	15 000	15 000		
21. Sosiaali- ja terveysministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	33 733	34 556	34 934		
29. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän edistäminen tietoteknologian avulla sekä siihen tarvittavan infrastruktuurin rakentaminen (siirtomääräraha 2 v)	33 733	34 556	34 934		
62. EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus sosiaali- ja terveysministeriön osalta (arviomääräraha)	3 289	4 815	5 457		
63. Eräät erityishankkeet (siirtomääräraha 3 v)	7 500	7 375	6 500		
67. Kansainväliset jäsenmaksut ja mak-suosuudet	3 140	4 190	4 210		
02. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus	21 824	22 630	24 108	1 478	7
21. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot	21 910	22 630	22 740		
03. Työttömyysturvalautakunta	1 795	1 795	1 873	27	2
21. Työttömyysturvalautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 795	1 795	1 873		
04. Tarkastuslautakunta	1 630	1 777	1 964	370	21
21. Tarkastuslautakunnan toimintamenot	1 630	1 777	1 964		
06. Terveydenhuollon oikeusturvakeskus	4 204	4 876	5 579	703	14
21. Terveydenhuollon oikeusturvakeskuk-sen toimintamenot	2 670	2 676	3 226		
26. Mielentilatutkimustoiminnan menot	1 534	2 200	2 200		
07. Työterveyslaitos	37 162	38 437	40 650	2 213	6
50. Valtionapu Työterveyslaitoksen me-noihin (siirtomääräraha 2 v)	37 162	37 237	37 900		
08. Kansanterveyslaitos	42 926	43 257	44 555	1 298	3
21. Kansanterveyslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	33 340	33 857	34 403		
26. Rokotteiden hankinta (siirtomääräraha 3 v)	9 526	9 400	9 722		
jne.					
Henkilötyövuosia yhteensä	3 938	3 989	4 031 ¹		

Valtuuksien käyttö valtuuslajeittain

Milj. €	2005	2006
EU -hankkeiden myöntämisvaltuus	6 731	4 849

¹ Tästä maksullisen toiminnan osuus on 1 502 henkilötyövuotta.

Liite 3: 33.10. Perhekustannusten tasaus

10. Perhekustannusten tasaus

Selvitysosa: Luvun menot aiheutuvat lähinnä äitiysavustuksesta ja lapsilisistä. Näiden perhepoliittisten tukimuotojen tarkoituksena on tasata lasten syntymästä ja elatuksesta, ottolapseksi ottamisesta sekä kansainvälisistä adoptioista aiheutuvia kustannuksia lapsiperheiden ja muiden kotitalouksien välillä. Kyseiset verovapaat etuudet suoritetaan lapsiperheille lapsikohtaisina perheen tuloista tai varallisuudesta riippumatta. Etuudet maksetaan kokonaisuudessaan valtion varoista.

Keskeiset uudistukset: Esim. Lapsilisien maksaminen ehdotetaan vuonna 2006 laajennettavaksi koskemaan 17-vuotiaiden ikäluokkaa, jonka jälkeen kaikki alle 18-vuotiaat lapset ovat etuuden piirissä. Samalla tuki ehdotetaan sidottavaksi elinkustannusindeksiin, jolloin sille asetettu tavoite toimia perheille lapsesta aiheutuvien kustannusten korvauksena säilyy hintakehityksen mukaisena.

Toiminnan laajuus

	1995 toteutunut	2004 toteutunut	2005 arvio	2006 arvio
Äitiysavustus				
Äitiysavustusten (lasten) lukumäärä	62 302	55 447	56 900	56 900
Äitiysavustuksen määrä euroa	127,82	140,00	140,00	140,00
Kansainvälinen lapsensiöttäminen				
Adoptiokorvausten (lasten) lukumäärä	-	301	300	320
Korvauksen määrä lapsen lähtömaasta riippuen euroa				
- Virosta	-	1 900	1 900	1 900
- Kiinasta ja Kolumbiasta	-	4 500	4 500	4 500
- Muista maista	-	3 000	3 000	3 000
Lapsilisät				
Lapsia keskimäärin	1 092 689	1 035 167	1 031 000	1 026 500
Yksinhuoltajien lapsia keskimäärin	138 775	156 698	157 500	157 500
Lapsilisää saavia perheitä keskimäärin	613 253	567 384	565 000	564 000
Lapsilisien määrät euroa/kk				
1. lapsi	95,87	100,00	100,00	100,00
2. lapsi	121,10	110,50	110,50	110,50
3. lapsi	153,05	131,00	131,00	131,00
4. lapsi	173,23	151,50	151,50	151,50
5. jne. lapsi	205,19	172,00	172,00	172,00
Yksinhuoltajille maksettava korotus euroa/kk	33,64	33,60	36,60	36,60
Valtion korvattava lasten kotihoidon tuki				
Tukea saavia perheitä keskimäärin kuukausittain	-	113	120	130

Liite 4: 33.40. Eläkkeet

33.40 Eläkkeet

Selvitysosa: Luvun menot aiheutuvat valtion osuuksista eläkejärjestelmien sekä osuudesta maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen rahoittamiseen lukuun ottamatta valtion eläkkeitä, joiden rahoitus kuuluu valtiovarainministeriön pääluokkaan. Työeläkkeet rahoitetaan työnantajien ja vakuutettujen vakuutusmaksuilla. Työeläkkeet ovat talousarvion ulkopuolella lukuun ottamatta edellä mainittuja valtion eläkkeitä. tehtävänä on turvata kohtuullinen toimeentulo ja kansaneläkkeen tehtävänä on turvata vähimmäistoimeentulo vanhuuden, työkyvyttömyyden, työttömyyden ja perhehuoltajan kuoleman varalta. Eläkkeensaajia oli vuonna 2003 yhteensä 1 330 000² joista vanhuuseläkkeellä 901 900, työttömyyseläkkeellä 55 700, työkyvyttömyyseläkkeellä 267 100, osaaika-eläkkeellä 41 200, erityiseläkkeillä 35 700 sekä perhe-eläkkeellä 285 900.

Työssä pysymisen, työkyvyn ja työllistymisen edistämiseksi eläkejärjestelmää uudistetaan asteittain vuodesta 2005 lukien. Työttömyyseläkkeestä ja yksilöllisestä varhaiseläkkeestä luovutaan, mutta samalla vanhuuseläkkeen alkamisajankohtaa muutetaan siten, että eläkkeelle voi jäädä joustavasti 62—68-vuotiaana. Ikääntyvillä ja pitkän työuran omaavilla henkilöillä huomioidaan työkyvyttömyyden ammatillinen luonne työkyvyttömyyseläkkeen saannin perusteena. Lisäksi ammatillisen kuntoutuksen toimenpiteitä on tehostettu ja parannettu kuntoutujan toimeentuloturva.

Maksetut lakisääteiset eläkkeet (milj. euroa)

	2002	2003	2004
Yksityinen sektorin työeläkkeet	7 720	8 139	8 484
Kuntasektorin työeläkkeet	2 041	2 170	2 295
Valtion eläkkeet	2 663	2 769	2 870
Muut julkiset yhteensä	155	165	174
<i>Työeläkkeet yhteensä</i>	<i>12 579</i>	<i>13 242</i>	<i>13 822</i>
Liikenne- ja tapaturmaeläkkeet	500	512	514
Kelan maksamat eläkkeet	2 792	2 766	2 738
<i>Lakisääteiset eläkkeet yhteensä</i>	<i>15 871</i>	<i>16 520</i>	<i>17 074</i>
Keskimääräinen kokonaiseläke (oma eläke), euroa/kk		1 103	1 130

Työeläkkeet rahoitetaan työnantajien ja vakuutettujen vakuutusmaksuilla. Työeläkkeet ovat talousarvion ulkopuolella lukuun ottamatta valtion eläkkeitä, joiden rahoitus kuuluu valtiovarainministeriön pääluokkaan. Valtio osallistuu merimieseläkkeiden, yrittäjäeläkkeiden ja maatalousyrittäjäeläkkeiden rahoitukseen. Kansaneläkkeet, joiden osuus on noin neljännes kokonaiseläkemenosta rahoitetaan työnantajan vakuutusmaksuilla ja valtion varoista. Yleiset perhe-eläkkeet rahoitetaan valtion varoista.

²

Henkilön on mahdollista saada samanaikaisesti usean lajin mukaista eläkettä.

Toiminnan laajuus 2003—2006¹

	2003	2004	2005	2006
	toteutunut	toteutunut	arvio	arvio
Merimieseläkkeen saajia	8 600	8 700	9 200	9 700
Maatalousyrittäjäeläkkeen saajia	213 000	208 000	204 000	199 000
Yrittäjäeläkkeen saajia	145 000	149 000	153 000	157 000
Tapaturmavakuutettuja maatalousyrittäjiä	110 000	108 300	103 300	99 800
Tapaturmavakuutustapahtumia, maatalousyrittäjät	6 600	6 300	5 900	5 600
Sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan päivärahatapauksia, maatalousyrittäjät	15 500	15 400	15 000	14 400
Lapseneläkkeen saajia	24 800	24 500	24 000	24 000
Leskeneläkkeen saajia	9 600	9 300	9 000	9 000
Maahanmuuttajan erityistukea saavia keskimäärin	2 622	3 320	3 800	4 100
Pitkäaikaistyöttömien eläketukea saavia keskimäärin			3 200	2 700
Kansaneläkkeen saajia	767 800	770 400	771 000	759 000
Keskimääräinen. merimieseläke (€kk)				
Keskimääräinen .maatalousyrittäjäeläke (€kk)				
Keskimääräinen. yrittäjäeläke (€kk)				
Keskimääräinen tapaturmaeläke (€kk)	458	483	497	515
Keskimääräinen maahanmuuttajan erityistuki (€kk)	390	377	374	380
Keskimääräinen pitkäaikaistyöttömien eläketuki (€kk)				
Keskimääräinen kansaneläke (€kk)				

Yksityiseen työnantajaan työsuhteessa olevat merimiehet on vakuutettu merimiesten eläkelain (MEL) mukaisesti. Itsenäisten liikkeen- ja ammatinharjoittajien sekä osan yrityksen omistajista on vakuutettava ansiotoimintansa yrittäjien eläkelain (YEL) mukaisesti ja maanviljelijöiden, kalastajien ja poronhoitajien maatalousyrittäjien eläkelain (MYEL) mukaisesti. Valtio osallistuu näiden rahoitukseen.

Työtapaturmasta ja ammattitaudista suoritetaan korvauksia tapaturmavakuutuslainsäädännön mukaisesti työntekijöille ja maatalousyrittäjille. Korvauksia maksetaan mm. sairaanhoidosta ja ansionmenetyksestä. Maatalousyrittäjien tapaturvaamavakuutuslaki koskee niitä henkilöitä, joille MYEL-vakuutus on pakollinen. Tapaturmavakuutus rahoitetaan työnantajien tapaturmavakuutusmaksuin, mutta valtio osallistuu maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen rahoittamiseen.

Omaeläkkeen lisäksi eläkettä voidaan maksaa perhehuoltajan kuoltua. Yleisen perhe-eläkkeen tavoitteena on turvata omaisten vähimmäistoimeentulo perhehuoltajan kuoltua. Perhe-eläkettä maksetaan leskelle ja alaikäiselle lapselle. Jos leski saa Kelan maksamaa omaa eläkettä tai vastaavaa ulkomaan eläkettä, leskeneläkkeenä maksetaan vain sen ylittävä osa. Tämän lisäksi on mahdollista saada työeläkelakien mukaista perhe-eläkettä, joiden tarkoituksena on turvata kohtuullinen toimeentulo. Leskeneläke yhteensovitetaan laskennallisen omaeläkkeen kanssa.

Liite 5: 33.60. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto

60. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto

Selvitysosa: Luvun menot aiheutuvat pääosin sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuudesta sekä muista peruspalvelubudjettitarkastelun (yleisperustelujen luku 6) piiriin kuuluvista valtionavuista. Tavoitteena on valtionavuilla turvata kuntien mahdollisuudet pitää yllä riittävä sosiaali- ja terveydenhuolto eri osissa maata.

Keskeiset uudistukset:

Vuoden 2006 alusta lukien toteutettava kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistamisen ensimmäinen vaihe sekä työmarkkinatukiuudistus on kuvattu yleisperustelujen peruspalvelubudjettitarkastelun yhteydessä. Lisäksi työmarkkinatukiuudistuksen yksityiskohtaisempi kuvaus on esitetty luvun 34.06 perusteluissa. Uudistusten vaikutukset kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuuteen on otettu huomioon momentilla 33.60.30.

Osana kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistamista sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuusperusteena oleva syrjäisyyskerroin muutetaan siten, että se määräytyy kuntien valtionosuuslain tarkoittaman paikallisen ja seudullisen väestöpohjan mukaan määräytyvän syrjäisyysluvun perusteella. Uutena määräytymistekijänä otetaan käyttöön vammaiskerroin, joka ottaa huomioon vaikeavammaisten henkilöiden palveluista kunnalle aiheutuvia kustannuksia. Lisäksi erillinen todellisiin kustannuksiin perustuva lastensuojelun suurten kustannusten tasausjärjestelmä korvataan uudella lastensuojelun tarvetta kuvaavalla lastensuojelukertoimella. Kunnan omarahoitusosuuden korottamisesta ja alentamisesta luovutaan, minkä johdosta kuntien omarahoitusosuuteen aikaisemmin tehdyt muutokset otetaan huomioon alentamalla sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuusprosenttia.

Osana työmarkkinatukiuudistusta toimeentulotuen normitettavissa oleva osa irrotetaan valtionosuusjärjestelmästä ja sen rahoitus jaetaan jatkossa tasan kuntien ja valtion kesken. Työmarkkinatukiuudistuksesta aiheutuvien kuntien menetysten kompensoimiseksi sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuusprosenttia korotetaan.

Vaikuttavuustavoitteet:

Ehkäisevän toiminnan tavoitteena on terveyttä, sosiaalista turvallisuutta, elämänhallintaa ja itsenäistä selviytymistä tukevien olosuhteiden ja ympäristön luominen, ihmisten työ- ja toimintakyvyn edistäminen, elämänlaadun parantaminen, syrjäytymisen ehkäisy, väestöryhmien välisten terveyserojen vähentäminen sekä ympäristöterveydenhuollon toimintaedellytysten parantaminen. Tavoitteisiin pyritään hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtamista ja rakenteita kehittämällä sekä rakentamalla paikallista ja alueellista toimintaa terveellisten elämäntapojen edistämiseksi, sairauksien ehkäisemiseksi ja sosiaalisen tuen vahvistamiseksi.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen tavoitteena on julkisen vallan järjestämisvastuulla olevien, pääosin verovaroin kustannettavien sosiaali- ja terveyspalvelujen toimivuuden, saatavuuden ja kattavuuden sekä perustoimeentulon turvaaminen koko maassa.

Sosiaali- ja terveysministeriö on käynnistänyt seuraavat kehittämishankkeet, jotka tukevat osaltaan kuntia tuottamaan asetettujen tavoitteiden mukaiset sosiaali- ja terveydenhuollon ehkäisevän toiminnan toimenpiteet ja sosiaali- ja terveyspalvelut asukkailleen:

- Terveys 2015 -kansanterveysohjelma linjaa kansallista terveystaloutta pitkällä tähtäimellä.
- Kansallinen terveydenhuollon hanke 2003–2007, jonka keskeiset kehittämisalueet koskevat terveyden edistämistä ja ehkäisevää työtä, hoitoon pääsyn turvaamista, henkilöstön osaamisen ja saatavuuden parantamista, terveydenhuollon toimintojen ja rakenteiden uudistamista sekä terveydenhuollon rahoituksen vahvistamista.
- Sosiaalialan kehittämishankkeen 2003–2007 tavoitteena on sosiaalipalvelujen saatavuuden ja laadun turvaaminen kaikkialla Suomessa.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimintaohjelma vuosille 2004–2007, jossa annetaan toimenpidesuosituksia kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämiseksi.
- Alkoholiohjelma 2004–2007, jossa tavoitteena on alkoholin käytöstä aiheutuvien haittojen, erityisesti alkoholin lasten ja perheiden hyvinvointia heikentävien ja alkoholin riskikäyttöön liittyvien haittojen vähentäminen
- Huumausainepoliittinen toimenpideohjelma vuosille 2004–2007, jossa esitetään toimenpiteet huumausainehaittojen vähentämiseksi.
- Perhepoliittinen tavoiteohjelma, jossa esitetään linjaukset perhepolitiikan tavoiteasettelusta ja tarvittavista toimenpiteistä.

Toimeentulotuen, joka on viimesijainen toimeentuloturvan muoto, tavoitteena on turvata henkilön ja perheen välttämätön toimeentulo ja edistää itsenäistä selviytymistä.

Terveydenhuollon toimintayksiköille maksettavan tieteellisen tutkimustoiminnan ja koulutuksen korvausten tavoitteena on terveyspalvelujärjestelmää hyödyttävän lääkärikoulutuksen antaminen terveydenhuollon toimintayksiköissä, palvelujen saatavuuden turvaaminen, sekä hoidon ja koulutuksen laadun varmistaminen.

Järjestelmäkuvaukset:

Kuntien tehtäväksi säädetty sosiaali- ja terveydenhuolto rahoitetaan pääosin kuntien keräämillä veroilla, sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuudella ja asiakasmaksuilla. Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (STVOL) mukaan kunnan tulee osoittaa voimavaroja valtionosuuden perusteena olevaan sosiaali- ja terveydenhuoltoon.

Sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuusjärjestelmä muodostuu käyttökustannusten valtionosuudesta (33.60.30) sekä kehittämis- ja perustamishankkeiden valtionavustuksesta (33.60.31). Kunnille vuosittain suoritettava sosiaali- ja terveydenhuollon käyttö-

kustannusten valtionosuus määräytyy laskennallisten, palvelujen kustannuksiin vaikuttavien tekijöitä kuvaavien perusteiden mukaan. Kunnan valtionosuus lasketaan sosiaali- ja terveydenhuollon laskennallisten kustannusten ja kunnan omarahoitusosuuden erotuksena.

Toimeentulotuki muodostuu perustoimeentulotuesta, täydentävästä toimeentulotuesta, ehkäisevästä toimeentulotuesta sekä kuntouttavan työtoiminnan toimintarahasta ja matkakorvauksista. Perustoimeentulotuki sisältää perusosan ja muut perusmenot, joihin kuuluu asumistukilain 6 §:ssä tarkoitetut asumismenot, taloussähköstä aiheutuvat menot, kotivakuutusmaksu sekä vähäistä suuremmat terveydenhuoltomenot. Perustoimeentulotukeen momentilta 33.60.35 maksettava valtionosuus määräytyy kustannusperusteisesti ja on määrältään 50 prosenttia nettokustannuksista. Muun toimeentulotuen valtionosuus sisältyy momentilta 33.60.30 maksettavaan laskennallisesti määräytyvään sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuuteen.

Terveydenhuollon toimintayksiköille maksetaan erikoissairaanhoidon perusteella valtion korvausta niihin kustannuksiin, jotka aiheutuvat lääkärin- ja hammaslääkärin koulutuksesta (33.60.33) ja yliopistotasoisesta terveystieteellisestä tutkimustoiminnasta (33.60.32). Koulutustoiminnan korvaus perustuu yliopistosairaaloitten osalta tutkintojen ja aloittaneiden uusien opiskelijoiden lukumääriin ja tutkinnolle määrättyyn korvaukseen ja muiden terveydenhuollon toimintayksiköiden osalta kuukausikorvaukseen. Tutkimustoiminnan korvaus perustuu tieteellisten julkaisujen lukumääriin, niiden pisteytykseen ja pisteelle määrättyyn hintaan. Lääkäri- ja hammaslääkärikoulutukseen suoritettavan korvauksen suuruudesta, tieteellisten julkaisujen painoarvoista ja yksikköhinnosta säädetään sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Tieteellinen tutkimustoiminta on osa koulutusta.

Kuntien ja kuntayhtymien sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeisiin käytettävissä olevaa valtionavustusta (33.60.31) suunnataan ministeriön ja lääninhallitusten päätöksillä Kansallisen terveydenhuollon hankkeen, Sosiaalialan kehittämishankkeen ja Alkoholiohjelman tavoitteiden toteuttamista edistäviin toiminnan kehittämistä ja tehostamista sekä toimintatapojen uudistamista tukevien alueellisesti tai valtakunnallisesti merkittävien tai muutoin laajalti hyödynnettävien hankkeiden toteuttamiseen. Läninhallitusten päätösten piiriin kuuluvien hankkeiden painoalueet on määritelty laajoiksi, millä halutaan turvata hyvinkin erilaisten, vahvasti kuntien tarpeista lähtevien hankkeiden aikaansaaminen. Ministeriön päätettävissä olevalla määrärahalla on tarkoitus saada koko maan laajuisesti keskushallinnon tasolla päätetyt rakenteelliset muutokset käyntiin. Ministeriön päätösten piiriin tulevat hankkeet koskevat erityisesti palvelujen tuottamista ja kehittämistä nykyistä suuremmalla väestöpohjalla joko seudullisesti tai muulla alueellisella väestöpohjalla. Kehittämishankkeiden painoalueista ja myöntämisperusteista säädetään asetuksella (804/2005). Valtaosa Suomen kunnista on mukana hankkeiden toteuttamisessa.

Luvun määrärahoista rahoitetaan työllisyysohjelmaa (33.60.30) ja tietoyhteiskuntaohjelmaa (33.60.31).

Kuntien järjestämän sosiaali- ja terveydenhuollon eräitä laajuustietoja

	2000 toteutunut	2003 toteutunut	2005 arvio	2006 arvio
Kunnallinen toimeentuloturva				
Toimeentulotuki, kotitalouksia vuoden aikana		260 000	252 000	
Perustoimeentulotuki, kotitalouksia vuoden aikana ¹⁾				252 000
Täydentävä toimeentulotuki, kotitalouksia vuoden aikana				30 000
Toimeentulotuki, saajia vuoden aikana		427 000	413 000	
Perustoimeentulotuki, saajia vuoden aikana ¹⁾				413 000
Täydentävä toimeentulotuki, saajia vuoden aikana				60 000
Ehkäisevä toimeentulotuki, kotitalouksia vuoden aikana		19 200	22 000	22 000
Elatustuki, saajia 31.12.		106 500	106 000	105 500
Sosiaalipalvelut				
Lasten päivähoito, lasten määrä 31.12.		191 500	188 700	188 800
Lasten kotihoidon tuki, saajia 31.12.		68 900	65 400	65 300
Lasten yksityisen hoidon tuki, saajia 31.12.		10 900	11 800	11 700
Kodinhoitoapu, kotitalouksia vuoden aikana		115 000	119 000	120 000
Tukipalvelut, saajia vuoden aikana		126 000	128 000	129 000
Vanhainkodit, paikkojen määrä 31.12.		19 400	19 000	19 000
Omaishoidontuki, saajia vuoden aikana		27 500	30 000	31 000
Vanhusten palveluasuminen, asuntojen määrä 31.12.		24 000	26 000	27 000
Kehitysvammaisten palveluasuminen, asiakkaita keskimäärin		8 100	8 700	9 000
Kehitysvammaisten laitoshuolto, paikkojen määrä 31.12.		2 700	2 500	2 400
Vaikeavammaisten kuljetuspalvelut, saajia vuoden aikana		77 000	83 000	86 000
Kansanterveystyö				
Sairaansijat (laskennalliset)		20 500	20 700	20 800
Hoitopäivät (milj.)		7,5	7,6	7,7
Avohoitokäynnit (milj.)				
— Lääkärin luona		9,4	9,8	9,8
— Muun ammattihenkilön luona		15,4	15,6	16,0
— Hammashuollon käynnit		4,9	5,1	5,2
— Kotisairaanhoidon käynnit		3,5	3,7	3,8
Erikoissairaanhoito				
Sairaansijat (laskennalliset)		15 000	14 700	14 600
Hoitopäivät (milj.)		5,5	5,4	5,4
Päätyneet hoitojaksot		870 000	850 000	850 000
Keskimääräinen hoitoaika (päiviä)		6,7	6,7	6,6
Avohoitokäynnit (milj.)		6,6	6,8	6,9

¹⁾ Menojen rahoitus momentilta 33.60.35.

Lääkäri- ja hammaslääkärikoulutus ja terveystieteellinen tutkimustoiminta

	2000 toteutunut	2003 toteutunut	2005 arvio	2006 arvio
Julkaisupisteiden määrä (3 v. keskiarvo)		8 303,0	8 135,6	8 297,0
Julkaisupisteiden hinta, euroa		5 871	5 008	5 874
Lääkäri- ja hammaslääkäritutkinnot ja uudet opiskelijat (3 v. keskiarvo)		908,6	1 035,7	1 059,3
Tutkintokorvaus, euroa		63 860	63 860	57 800
Erikoislääkärin 8 vuoden tutkintokorvaus, euroa		30 823	30 823	20 000
Koulutuksen kuukausikorvaus, euroa		1 298	1 350	1 300

Kuntien järjestämän sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuuden laskennassa käytettäviä tietoja

	2000 toteutunut	2003 toteutunut	2005 toteutunut	2006 arvio
Sosiaalihuollon laskennalliset kustannukset				
0—6-vuotiaat euroa/asukas	4 062,24	4 214,16	4 565,92	4 719,40
7—64-vuotiaat euroa/asukas	265,40	301,46	322,70	223,44
65—74-vuotiaat euroa/asukas	513,14	561,64	596,87	621,25
75—84-vuotiaat euroa/asukas	2 850,95	3 288,21	3 646,02	3 776,58
85 vuotta täyttäneet euroa/asukas	7 967,57	9 287,50	10 186,49	10 545,74
Työttömien lukumäärän mukaan euroa/työtön	355,89	384,36	406,81	423,33
Työttömyysasteen mukaan euroa/asukas	32,46	35,09	37,14	38,65
Vaikeasti vammaisten lukumäärän mukaan euroa/asukas	-	-	-	11,52
Lasten huostaanottojen määrän mukaan euroa/asukas	-	-	-	32,53
Terveydenhuollon laskennalliset kustannukset				
0—6-vuotiaat euroa/asukas	479,17	523,99	559,76	581,26
7—64-vuotiaat euroa/asukas	535,01	596,14	636,69	661,89
65—74-vuotiaat euroa/asukas	1 285,63	1 412,92	1 508,69	1 566,63
75—84-vuotiaat euroa/asukas	2 423,76	2 705,41	2 909,80	3 021,55
85 vuotta täyttäneet euroa/asukas	4 094,54	4 661,61	5 051,62	5 245,63
Sairastavuuden mukaan euroa/asukas	240,85	264,12	275,31	286,49
Valtionosuusprosentti	24,2	28,06	32,99	33,32

***Liite 6: 33.10.51. Äitiysavustus ja valtion tuki kansainväliseen
lapseksiottamiseen***

51. Äitiysavustus ja valtion tuki kansainväliseen lapseksiottamiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 11 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää äitiysavustuslain (477/1993) mukaisten äitiysavustusten suorittamiseen, äitiysavustuspakkauksiin liittyvien arvonlisäverojen ja yleiskulujen maksamiseen sekä tuen maksamiseen kansainvälisestä lapseksiottamisesta aiheutuviin kustannuksiin.

Selvitysosa: Äitiysavustuksen määrä on 140 euroa vuonna 2006. Perheeseen samanaikaisesti syntyvien lasten tai ottolapseksi otettavien lasten osalta äitiysavustus suoritetaan korotettuna siten, että äitiysavustus on kaksinkertainen toisesta samanaikaisesti syntyvästä tai ottolapseksi otettavasta lapsesta, kolminkertainen kolmannesta lapsesta jne.

Äitiysavustus suoritetaan vuonna 2006 arviolta 56 900 lapsesta. Äitiysavustuksen ottaa noin 75 % siihen oikeutetuista äideistä äitiyspakkauksena ja osin rahana muiden nostessa avustuksen rahana.

Kansainvälisestä lapseksiottamisesta aiheutuvista kustannuksista osa korvataan ottovanhemmalle tai lapseksiottajalle valtion varoista. Tuen suuruus on 1 900, 3 000 tai 4 500 euroa lapsen lähtömaan mukaan. Jos samalla kertaa nimetään tai sijoitetaan useampia lapsia samaan perheeseen, toisesta tai sitä useammasta lapsesta maksetaan kuitenkin 30 % edellä mainituista tuista. Vuonna 2006 tuen saajia arvioidaan olevan 320.

Määrärahasta arvioidaan käytettävän 10 000 000 euroa äitiysavustusten ja 1 200 000 euroa kansainvälisestä lapseksiottamisesta aiheutuvien kustannusten maksamiseen.

2006	talousarvio	11 200 000
2006	II lisätalousarvio	150 000
2005	talousarvio	11 100 000
2004	tilinpäätös	11 100 000

Liite 7: 33.10.52. Lapsilisät

52. Lapsilisät (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 410 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää lapsilisälain (796/1992) mukaisten lapsilisien maksamiseen.

Selvitysosa: Lapsilisiä maksetaan alle 17-vuotiaista lapsista. Momentilta arvioidaan maksettavan lapsilisiä vuonna 2006 keskimäärin 1 026 500 lapsesta. Yksinhuoltajien lapsia näistä on noin 157 500. Yksinhuoltajalle lapsilisiä maksetaan korotettuna. Lapsilisiä saavia perheitä arvioidaan vuonna 2006 olevan noin 564 000.

Esim. perustelutekstistä: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi lapsilisälain muuttamisesta 1.1.2006 lukien siten, että 17-vuotiaat otetaan lapsilisän piiriin ja lapsilisälain 7 §:n mukaiset määrät sidotaan vuoden 2006 elinkustannusindeksiin. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon xxx euroa, josta xxx euroa aiheutuu uuden ikäluokan ottamisesta lapsilisän piiriin ja xxx euroa lapsilisien sitomisesta indeksiin.

Lapsilisien määrät vuonna 2006

	lasten arvioitu lkm	lapsilisiä euroa/kk
1. lapsi	562 800	100,00
2. lapsi	315 400	110,50
3. lapsi	101 700	131,00
4. lapsi	25 700	151,50
5. jne. lapsi	16 700	172,00

2006	talousarvio	1 410 400 000
2005	talousarvio	1 416 800 000
2004	tilinpäätös	1 421 200 000

Liite 8: 33.10.53. Eräät valtion korvattavat perhe-etuudet

53. Eräät valtion korvattavat perhe-etuudet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996) 9 §:n sekä elatusturvalain (671/1998) 4 a §:n mukaisten valtion korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Lasten kotihoidon tukea arvioidaan maksettavan ulkomaille vuonna 2006 kuukausittain keskimäärin 130 perheelle. Elatustuen osalta kyse on yksittäisistä tapauksista.

Tavoitteena on estää työntekijän ja hänen perheensä jääminen sosiaaliturvan ulkopuolelle liikkumisvapauden käyttämisen seurauksena.

2006	talousarvio	1 000 000
2005	talousarvio	1 000 000
2004	tilinpäätös	553 176

Liite 9: 33.60.30. Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannuksiin

30. *Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannuksiin (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 4 021 700 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon lakien sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/1992) ja sen nojalla annetussa asetuksessa hyväksytyjen käyttökustannusten valtionosuuksien maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kuntien valtionosuuslain mukaisten tasausten maksamiseen.

Selvitysosa: Luvun perusteluihin viitaten hallitus on antanut eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta 1.1.2006 lukien osana kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistamista. Sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuusperusteena olevan syrjäisyyskertoimen määräytymisperuste muutetaan ja uutena määräytymistekijänä otetaan käyttöön vammaiskerroin sekä lastensuojelukerroin. Kuntien omarahoitusosuuteen aikaisemmin tehdyt muutokset otetaan huomioon alentamalla sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuutta 0,77 prosenttiyksiköllä nykyisestä 32,99 prosentista 32,22 prosenttiin. Edellä mainituilla muutoksilla ei ole vaikutusta momentin määrärahaan. Kuntien valtionosuuslain mukaisena osuutena kuntien valtionosuuslainsäädännön uudistamiseen liittyvien siirtymätasauslisien ja -vähennysten nettomäärästä määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 3 972 000 euroa.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta siten, että sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuutta korotetaan 0,48 prosenttiyksiköllä, jolloin sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuus on 32,70 prosenttia. Pääosin valtionosuuden korotus liittyy Kansallisen terveydenhuollon hankkeen tavoitteiden toteuttamiseen muun muassa yhdenmukaisin perustein suoritettavan hoidon tarpeen arviointiin ja hoitoon pääsyn turvaamiseen, jonohallinnan kehittämiseen, hoidon järjestämisen enimmäisaikojen käyttöönottoon, erikoissairaanhoidon työnjako- ja yhteistyösuunnitelmien toimeenpanoon ja perusterveydenhuollon aseman vahvistamiseen terveydenhuollon palvelujärjestelmässä sekä aluetietojärjestelmien kehittämiseen. Sosiaalialan kehittämishankkeen osalta oikeus palvelun tarpeen arviointiin on tarkoitus saattaa voimaan asteittain, minkä johdosta kuntia tuetaan valtionosuusprosentin korotuksen kautta kehittämään sosiaalihuollon palvelujärjestelmäänsä uudistuksesta aiheutuvat tarpeet huomioon ottaen. Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 59 171 000 euroa lainmuutoksen johdosta.

Luvun perusteluihin viitaten hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta 1.1.2006 lukien

osana työmarkkinatukiudistusta. Toimeentulotuen normitettavissa oleva osa irrotetaan valtionosuusjärjestelmästä, minkä johdosta määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 144 207 000 euroa. Työmarkkinatukiudistuksesta aiheutuvien kuntien menetysten kompensoimiseksi sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuusprosenttia korotetaan 0,56 prosenttiyksiköllä, jolloin sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuus on 33,26 prosenttia. Valtionosuusprosentin korottamisen johdosta määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 67 500 000 euroa.

Momentin 33.60.35 perusteluihin viitaten hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta 1.1.2006 lukien osana kaikkein heikoimmassa asemassa olevien tukemiseksi tehtyjä toimenpiteitä. Toimeentulotuen asumismenojen omavastuun poistamiseen liittyvänä kompensatona sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuutta korotetaan 0,06 prosenttiyksiköllä, jolloin sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuus on 33,32 prosenttia vuonna 2006. Valtionosuusprosentin korottamisen johdosta määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 7 200 000 euroa.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi omaishoidon tuesta sekä perhehoitajalain (312/1992) muuttamisesta 1.1.2006 lukien siten, että omaishoitajan ja perhehoitajan hoitopalkkio sidotaan palkkakertoimeen ja omaishoidon tukeen sisällytetään hoitajalle annettava tuki. Lisäksi omaishoitajan hoitopalkkion vähimmäismäärää korotetaan 233,56 eurosta 300 euroon. Jos omaishoitaja joutuu jäämään määräaikaaisesti pois töistä omaisen tai läheisen hoidon vuoksi, hoitopalkkio on vähintään 600 euroa. Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 3 957 000 euroa lainmuutosten johdosta.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 63 000 000 euroa valtion ja kuntien välisen neljälle vuodelle jaksotetun lakisääteisen kustannustenjaon tarkistuksen toisena eränä.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 1 000 000 euroa pitkäaikaisyöttömien terveystarkastuksiin.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 9 872 000 euroa 1.8.2005 toteutetun täydennyskoulutuksen järjestämistä koskevan uudistuksen johdosta.

Valtionosuuden perusteena oleviin laskennallisiin kustannuksiin on tehty 2,4 prosentin suuruinen kustannustason tarkistus. Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 94 726 000 euroa kustannustason nousun johdosta.

Luvun 26.97 perusteluihin viitaten momentilla on otettu huomioon kuntien valtionosuuslain mukainen osuus verotuloihin perustuvista valtionosuuksien tasauslisistä ja vähennyksistä, nettomäärältään 18 617 000 euroa. Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 105 564 000 euroa vuoteen 2005 verrattuna.

Sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuus lasketaan sosiaalihuollon ja terveydenhuollon laskennallisten kustannusten ja kunnan omarahoitusosuuden perusteella. Valtionosuus suoritetaan yhtenä kokonaisuutena. Kunnalle maksettavassa valti-

onosuudessa otetaan huomioon sosiaali- ja terveysministeriön osuus kuntien valtionosuuslain mukaisista tasauksista.

Sosiaalihuollon laskennalliset kustannukset määritellään kunnan asukasluvun, ikärakenteen, palvelu- ja jalostusaloilla työskentelevien osuuden, työttömyysasteen ja työttömien lukumäärän, vaikeasti vammaisten lukumäärän ja lasten huostaanottojen määrän mukaan. Kunnan valtionosuutta laskettaessa ovat sosiaalihuollon ikäryhmittäiset laskennalliset kustannukset kunnan asukasta kohti vuonna 2006 seuraavat:

	€
0—6-vuotiaat	4 719,40
7—64-vuotiaat	223,44
65—74-vuotiaat	621,25
75—84-vuotiaat	3 776,58
85 vuotta täyttäneet	10 545,74

Työttömien lukumäärän mukaan määräytyvät laskennalliset kustannukset kunnan työttöntä kohden ovat 423,33 euroa ja työttömyysasteen mukaan määräytyvät laskennalliset kustannukset kunnan asukasta kohden 38,65 euroa vuonna 2006.

Vaikeasti vammaisten lukumäärän mukaan määräytyvät laskennalliset kustannukset kunnan asukasta kohden ovat 11,52 euroa vuonna 2006.

Lasten huostaanottojen määrän mukaan määräytyvät laskennalliset kustannukset kunnan asukasta kohden ovat 32,53 euroa vuonna 2006.

Terveydenhuollon laskennalliset kustannukset määritellään kunnan asukasluvun, ikärakenteen ja asukkaiden sairastavuuden mukaan. Kunnan valtionosuutta laskettaessa ovat terveydenhuollon ikäryhmittäiset laskennalliset kustannukset kunnan asukasta kohti vuonna 2006 seuraavat:

	€
0—6-vuotiaat	581,26
7—64-vuotiaat	661,89
65—74-vuotiaat	1 566,63
75—84-vuotiaat	3 021,55
85 vuotta täyttäneet	5 245,63

Sairastavuuden mukaan määräytyvät laskennalliset kustannukset kunnan asukasta kohden ovat 286,49 euroa vuonna 2006.

Lisäksi eräiden kuntien laskennallisiin kustannuksiin vaikuttaa syrjäisyyskerroin.

Kunnan omarahoitusosuus on 1 539,35 euroa kunnan asukasta kohden vuonna 2006.

2006	talousarvio	4 021 700 000
2005	talousarvio	3 728 271 000
2004	tilinpäätös	3 365 346 652

Liite 10: Liite 33.10.50. Äitiysavustus ja valtion tuki kansainväliseen lapseksiottamiseen

ÄITIYSAVUSTUS JA VALTION TUKI KANSAINVÄLISEEN LAPSEKSIOTTAMISEEN

Toiminnan laajuus

	1995 Toteutunut	2004 Toteutunut	2005 Arvio	2006 Arvio
Äitiysavustusten (lasten) lukumäärä	62 302	57 447	56 900	56 900
Adoptiokorvausten (lasten) lukumäärä	-	301	300	320
Menot, milj. euroa	10,1	11,1	11,1	11,2
Kehys, milj. euroa				11,1

Kehyksen ylitys 100 000 eurolla aiheutuu uusimpiin toteutumatietoihin perustuvasta adoptiotukea saavia koskevan arvion nostamisesta 20 saajalla.

Äitiysavustus

Momentin määrärahaa käytetään äitiysavustuslain (477/1993) mukaisten äitiysavustusten suorittamiseen. Määrärahasta maksetaan myös äitiyspakkauksista menevä arvonnalisävero. Lisäksi momentilta maksetaan pakkausten pakkauskulut sekä pakkauksista aiheutuvat yleiskulut, joihin sisältyvät myös pakkausten postituskustannukset.

Perheeseen samanaikaisesti syntyvien lasten tai ottolapseksi otettavien lasten osalta äitiysavustus suoritetaan korotettuna siten, että äitiysavustus on kaksinkertainen toisesta samanaikaisesti syntyvästä tai ottolapseksi otettavasta lapsesta, kolminkertainen kolmannesta lapsesta jne. Perheisiin toisena, kolmantena tai neljäntenä syntyviä tai ottolapseksi otettavia lapsia arvioidaan vuonna 2006 olevan noin 900.

Äitiysavustuslain 7 §:n mukaan avustuksen voi ottaa rahana, pakkauksena tai näiden yhdistelmänä. Äitejä, jotka eivät ota pakkausta, arvioidaan olevan 25 prosenttia avustukseen oikeutetuista.

	€
Pakkaus (tuotteet ja pakkauskulut)	140,00
Pakkauksen toimittajan ¹⁾ yleiskulut	10,00
Arvonlisävero (22 %)	33,00
Pakkaus yhteensä	183,00

Vuonna 2006 äitiysavustussuorituksiksi arvioidaan
10 000 000 euroa seuraavasti:

		€
Pakkaus	43 144 x 183,00 €	7 895 352
Raha	14 689 x 140,00 €	2 056 460
Yhteensä	57 833	9 951 812

¹⁾ Vuonna 2005 Reima Oy (yleiskulut 9,80 €)

Valtion tuki kansainväliseen lapseksiottamiseen

Adoptio ulkomailta aiheuttaa perheelle merkittäviä kustannuksia, joiden suuruus on lapsen kotimaasta riippuen noin 3 200 – 15 000 euroa. Tuen tarkoitus on korvata perheille osa näistä kustannuksista. Tuki on veroton kertakorvaus ja sellaisena osa perhekustannusten tasausta. Se myös turvaa edellytyksiä kansainväliseen adoptioon niille, jotka taloudellisista syistä eivät muutoin voi sellaista toteuttaa.

Vuonna 2006 tuen kustannuksiksi arvioidaan 1 200 000 euroa seuraavasti:

	Lapsia	€	€
Virosta	3	x 1 900	5 700
Kiinasta ja Kolumbiasta	177	x 4 500	796 500
Muista maista	140	x 3 000	420 000
Yhteensä	320		1 222 200

Laskelmassa ei ole otettu huomioon useammasta samaan perheeseen kerralla adoptoitavasta lapsesta johtuvaa lasta kohti maksettavan tuen pienenemistä. Vuonna 2004 tukea sai 288 perhettä 301 lapsesta eli pienennettynä maksettuja korvauksia oli 13 lapsesta.

Yhteensä momentin määrärahaksi ehdotetaan 11 200 000 euroa.

Liite 11: Liite 33.10.51. Lapsilisät**LAPSILISÄT****Toiminnan laajuus**

	1995 Toteutunut	2004 Toteutunut	2005 Arvio	2006 Arvio
Lapsia keskimäärin	1 092 689	1 035 167	1 031 000	1 026 500
Yksinhuoltajien lapsia	138 775	156 698	157 500	157 500
Menot, milj. euroa	1 467,7	1 421,2	1 416,8	1 410,4
Kehys, milj. euroa				1 408,2

Kehyksen ylitys 2 200 000 eurolla aiheutuu uusimpiin toteutumatietoihin perustuvasta lapsilisiä saavia koskevan arvion nostamisesta 1 800 saajalla.

Vuoden 2006 lapsilisämenot muodostuvat seuraavasti:

	Lasten lkm	€/kk	kk	Yhteensä
1. lapsia	562 819	100,00	12	675 382 800
2. lapsia	315 428	110,50	12	418 257 528
3. lapsi	101 648	131,00	12	159 790 656
4. lapsia	25 746	151,50	12	46 806 228
5. jne. lapsia	16 698	172,00	12	34 464 672
Yhteensä	1 022 339			1 334 701 884
Muille kuin huoltajille maksettavat lapsilisät	4 178	100,00	12	5 013 600
Yhteensä	1 026 517			1 339 715 484
Yksinhuoltajille maksettava korotus	157 500	36,60	12	<u>69 174 000</u>
Säännölliset lapsilisät yhteensä				1 408 889 484
Takautuvat yms. poikkeukselliset mak- satukset				<u>1 510 516</u>
Menot yhteensä				1 410 400 000

Luvut eivät sisällä ahvenanmaalaisille lapsille maksettavia lapsilisiä.

*Liite 12: Liite 33.10.53. Eräät valtion korvattavat perhe-etuudet***ERÄÄT VALTION KORVATTAVAT PERHE-ETUUEDET**

Lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetussa laissa (1128/1996) sekä elatus-turvalaissa (671/1998) säädetään etuuksien toimeenpanosta ja rahoituksesta ETY-asetuksen 1408/71 mukaisissa tilanteissa.

Kansaneläkelaitos toimeenpanee lasten kotihoidon tuen (4 §:n 2 momentin mukainen hoitoraha ja 5 §:n 1 momentin mukainen hoitolisä) ulkomaille maksamisen ja vastaa toimeenpanosta aiheutuvista kustannuksista. Valtio rahoittaa tuen tilanteissa, joissa lapsi ei tosiasiallisesti asu Suomessa. Tukea arvioidaan maksettavan keskimäärin 130 perheelle kuukausittain vuonna 2006.

Elatustuen toimeenpano on keskitetty sosiaali- ja terveysministeriön tekemällä toimek-siantosopimuksella Helsingin kaupungille tilanteissa, joissa lapsella ei ole kotikuntaa Suomessa. Valtio vastaa kokonaisuudessaan ulkomaille maksettujen tukien rahoituksesta ja toimeenpanon kustannuksista. Helsingin kaupungille korvataan myös kustannuk-set, jotka aiheutuvat asetuksen soveltamiseen liittyvän asiantuntemuksen ylläpitämisestä ja muiden kuntien neuvonnasta. Elatustuen osalta kyse on yksittäisistä tapauksista vuonna 2006.

Elatustuen osalta kyse on todennäköisesti noin kahden vuoden väliaikaisjärjestelystä, sillä uudistetun sosiaaliturvan koordinaatioasetuksen tullessa voimaan arviolta vuoden 2007 alussa elatustuki poistunee sen soveltamisalasta.

Momentille ehdotetaan 1 000 000 euroa edellä mainittujen tukien maksamiseen ja elatustuen toimeenpanon keskittämisestä aiheutuvien hallintomenojen korvaamiseen Hel-singin kaupungille.

- 2006: 1 Anita Haataja, Maija-Liisa Järviö, Esko Mustonen. Talousarvion sukupuolivaikutusten arviointi. Pilottihanke sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalta.
ISBN 952-00-1928-6 (nid.)
ISBN 952-00-1929-4 (PDF)
- 2 Sosiaali- ja terveysministeriön toimintasuunnitelma vuodelle 2006.
ISBN 952-00-1933-2 (nid.)
ISBN 952-00-1934-9 (PDF)
- 3 Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tulossopimukset kaudelle 2004-2007. Tarkistusvuosi 2006.
ISBN 952-00-1937-5 (nid.)
ISBN 952-00-1938-3 (PDF)
- 4 Seppo Tuomola. Kansallisen terveyshankkeen piiriin kuuluvan hankerahoituksen vaikuttavuuden arviointi. (Ainoastaan verkossa www.stm.fi)
ISBN 952-00-1939-1 (PDF)
- 5 Ehkäisevää huumetyötä nuorten työpajoilla kehittävän hankkeen loppuraportti.
ISBN 952-00-1940-5 (nid.)
ISBN 952-00-1941-3 (PDF)
- 6 Rikoksista rangaistujen tuen tarve. Suositukset yhteistoiminnalle. Vankien jälkihuoltotyöryhmän raportti.
ISBN 952-00-1942-1 (nid.)
ISBN 952-00-1943-X (PDF)
- 7 Lasten tuetut ja valvotut tapaamiset.
ISBN 952-00-1944-8 (nid.)
ISBN 952-00-1945-6 (PDF)
- 8 Terveystuon valtakunnallisen tietojärjestelmäarkkitehtuurin periaatteet. Alueellisista ratkaisuista kansalliseen kokonaisuuteen.
ISBN 952-00-1948-0 (nid.)
ISBN 952-00-1949-9 (PDF)
- 9 Christel Lamberg-Allardt, Heli Viljakainen ja työryhmä. D-vitamiinitilanteen seurantatutkimus 2002-2004.
ISBN 952-00-1952-9 (PDF)
- 10 Päivähoitopaikkojen tilat ja turvallisuus. Helsingin ja Oulunsalon päivähoitohenkilökunnalle sekä lasten vanhemmille ja huoltajille suunnattujen kyselyjen tulokset. Toim. Airi Palosaari ja Olli Saarsalmi.
ISBN 952-00-1953-7 (nid.)
ISBN 952-00-1954-5 (PDF)
- 11 Kansallinen varautumissuunnitelma influenssapandemiaa varten. Kansallisen pandemiavarautumisen työryhmän ehdotus.
ISBN 952-00-1985-5 (nid.)
ISBN 952-00-1986-3 (PDF)

- 2006:12 Niilo Färkkilä. Sosiaali- ja terveydenhuollon maksupolitiikan ja maksujärjestelmän uudistaminen. Lausuntoyhteenveto toimikunnan mietinnöstä. (Ainoastaan verkossa www.stm.fi)
ISBN 952-00-1987-1 (PDF)
- 13 Kansallisen terveydenhuollon hankkeen seurantaryhmän raportti sosiaali- ja terveysministeriölle vuoden 2005 toiminnasta.
ISBN 952-00-1988-X (nid.)
ISBN 952-00-1989-8 (PDF)
- 14 Hallituksen tasa-arvo-ohjelman (2004-2007) seurantaraportti. Maaliskuu 2006. (Ainoastaan verkossa www.stm.fi)
ISBN 952-00-1960-X (PDF)
- 15 Ehdotus sosiaali- ja terveysministeriön hallinnon talousarvioehdotuksen rakenteen ja selvitysosien sisällön uudistamiseksi.
ISBN 952-00-2000-4 (nid.)
ISBN 952-00-2001-2 (PDF)